

№ 293.

Kalendarzyk tygodniowy:

Sob. św. Wiktorii.
Niedz. św. Irminy P.
Pon. NARODZ. CHR. P.
Wt. św. SZCZEPANA M.
Śr. św. Jana Apost.
Czw. Młodzianków M.
Piąt. św. Tomasza B.

~~~~~
Wschód słońca godz. 8 m. 12
Zachód słońca godz. 3 m. 47
Dług. dnia godz. 7 m. 35
Przybyło d. godz. 0 m. 1

CENA PRENUMERATY:

W ŁODZI

Rocznie rb. 6 k. —

Półrocznie „ 3 „ —

Kwartalnie „ 1 „ 50

Miesięczn. „ „ 50

Odnoszenie 10 k. m.

Egz. pojedynczy 3 k.

Z przesyłką pocztową:

Rocznie rb. 7 kop. 40

Półrocznie „ 3 „ 70

ZAGRANICĄ:

Miesięcznie rb. 1 kop. 10

Redakcja

w Łodzi

ul. Przejazd № 3.

Telefona № 593.

ROZWÓJ

dziennik polityczny, przemysłowy, społeczny i literacki, ilustrowany.

Sobota, dnia 23 grudnia 1911 roku.

Kantory: własny w Warszawie, ul. Hoża № 32; w Pabianicach u p. Teodora Minke;
w Zgierzu, w aptece p. Patka.

CENA OGŁOSZEŃ: Nadesłane przed tekstem 50 kop. za wiersz petitowy. Zwyczajne ogłoszenia za tekstem po 7 kop. za wiersz nonparelowy lub jego miejsce. Małe ogłoszenia po 2 kop. od wyrazu (dla poszukujących pracy po 1¹/₂ kop.). Najmniejsze ogłoszenie 20 kop. Reklamy i Nekrologi po 20 kop. za wiersz petitowy. Za dołączenie prospektów 6 rub. od tysiąca egzemplarzy. Artykuły bez oznaczenia honorarium Redakcja uważa za bezpłatne: rękopisów drobnych nie zwraca. Ogłoszenia w tekście 1 rub. za wiersz petitowy.

Redaktor lub jego zastępca przyjmują interesantów codziennie, z wyjątkiem dni świątecznych, od godziny 3—4-ej po południu.

Teatr Popularny. Repertuar świąteczny.----

W PONIEDZIAŁEK po poł. o godz. 3-ej

„KMICIC”.

Sztuka historyczna w 6-iu aktach H. Sienkiewicza.

W PONIEDZIAŁEK wieczorem o godz. 8-ej min. 15

„Pan Twardowski”.

Wodewil czarodziejski w 5-iu aktach ze śpiewami.

We WTOREK po południu o godzinie 3-ej

„Krakowskie zuchy”.

Wodewil w 4-ch aktach ze śpiewami Walewskiego.

We WTOREK wieczorem o godz. 8-ej min. 15

„FLIRT”.

Komedia w 4-ch aktach M. Bałuckiego.

W NIEDZIELĘ po poł. o godz. 2-ej wyjątkowo

„Pan Twardowski”.

Wodewil czarodziejski w 5-iu aktach ze śpiewami.

W ŚRODĘ po poł. o godz. 3-ej

„FLIRT”.

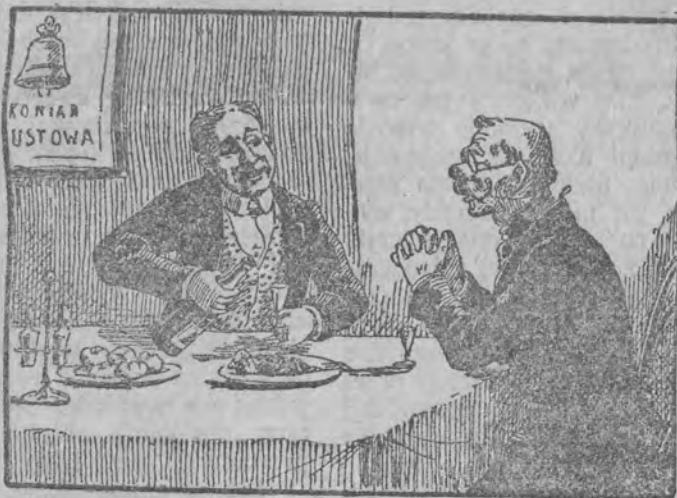
Komedia w 4-ch aktach M. Bałuckiego.

W ŚRODĘ wieczorem o godzinie 8-ej min. 15

„Żywy trup”.

Dramat w 6-iu aktach hr. L. Tołstoja.

DAWNIEJ A DZIŚ.

Dawniej piliśmy węgryna albo maliniaki...
Dziś kto chce być zdrow, ten pija Szustowa koniaki.

3881

Towarzystwo Akcyjno Warszawskiej Fabryki Mebli Stylowych

Z. SZCZERBINSKI i S-ka

FILJA: Łódź, Nowo-Spacerowa № 27,

dom W-go Schweikerta.

Stała wystawa mebli stylowych od naj-
skromniejszych do najwykwintniejszych.

4005

Tlenoc ELIKSIR

DR. MED. N. CYBULSKIEGO

PROF. UNIWERS. JAGIELLOŃSKIEGO

DO ZĘBÓW

ŻĄDAĆ WSZĘDZIE

Niezdędne przy racjonalnej higienie jamy ustnej.

4029

Znakomity środek odżywczy
KEFIR K. ŻYCKIEGO
poleca
apteczka W. DANIELECKIEGO.
Łódź, Piotrkowska № 127, tel. 12-93. 420r

50% oszczędności opalu,
usuwa wilgoć
patent. MULTIPLIKATOR OGRZEWANIA
Dr. W.P. Klebukawski, int.-chem., Warszawa, Jerozolimska 71

PATENTY
na wynalazki itd.
Dr. Maryan Kryzan
INŻYNIER I OBROŃCA PATENTOWY
POZNAŃ • WARSZAWA
RYCERSKA 33 NOWOGRODZKA 24
TEL. N° 2650 TEL. N° 18850.

3721

3551

KAZIMIERZ OSSOWSKI inżynier i obrońca
patentowy.
BIURA PATENTOWE.
PETERSBURG — Wozniesienskiej Prospekt № 20.
BERLIN — Postdamerstr. № 5. 519-26

BRISE EMBAUMÉE
VIOLETTE
ED. PINAUD. 18 PLACE VENDÔME
PARIS 43682-

VARIÉTÉ HELENÓW.

W Poniedziałek, Wtorek i Srodę koncerty popołudniowe w połączeniu z rodzinnym Kabaretem

Występ wszystkich atrakcyj.

Początek o godz. 4-ej.

Dzielnia 18

SALA KONCERTOWA

Dzielnia 18

„BLADY ZAJĄC”

z udziałem p-ni Mary Mrozińskiej (disens'a), oraz pp. T. Ulanowskiego (kalambury), W. Krasowskiego (Antek z nad Wisły), K. Toma (satyra, utwory własne), J. Ursteina (piosenki lekkie), W. Jazdocha (pieśni liryczne) i J. Boczkowskiego (kompozycje akompaniament). Program nowy, w Łodzi jeszcze nie wykonywany. Początek o g. 8 i pół. Bilety w kasie koncertowej w poniedziałek d. 25 i we wtorek d. 26, od 11—2 i od 4 do końca przedst. 4886

KALENDARZE i BILETY WIZYTOWE.
KARTY i POCZTÓWKI NOWOROCZNE.
PAPIERY LISTOWE OZDOBNE.
PRZYBORY DO PISANIA

poleca Drukarnia i Skład papieru

66. A. I. OSTROWSKI, ŁÓDŹ 66.
Uwaga: Tylko PIOTRKOWSKA 44

Męczący ból głowy i bezsenność
bywają często wywołane przez opieszale trawienie. Dowiadujemy się z referatów naukowych, że naturalną wodę gorzką **Franciszka Józefa** dlatego chętnie stosują w c.-k. Wiedeńskiej klinice dla nerwowo-chorych, że „Woda Franciszka Józefa, przyjmowana w nieznacznych ilościach, usuwa przyczyny wielu objawów chorobowych.”

1917

PRZY OPŁATKU

Ciężkie dni przeżywamy obecnie. Cios za ciosem wali się na nas, smutek zasępia duszę, troska poorała czoła. Zaiste dzień Bożego Narodzenia, którego tradycyjny obchód pokolenia pokoleniom przekazały, dzień rodzinnego święta—nie będzie w roku bieżącym weselem dla nas, bo radować się nie mamy czego. Ale najmłodszy z trójcy Wieszczów naszych powiedział w nieśmiertelnym swym arcydziele:

„...choć zwątpisz w braci twojej
choćbyś miał o mnie samym rozpacząć
czyń ciągle i bez wytchnienia, a przeżyjesz
marnych, szczęśliwych i świetnych,
a zmartwychwstaniesz, nie ze snu, jako
wprzód było, ale z pracy wieków“...

Tej wiary i takiej pracy życzy Wam
Czytelnicy przy tegorocznym opłatku

REDAKCJA.

KOLEDA.

Choćbym odszedł po za rzeki,
Poza góry hen ogromne,
Choćbym błdził całe wieki —
Naszej „Gwiazdki” nie zapomnę.
Nie zapomnę chwili owej,
Co najdalej serca brata,
Ani pieśni kolendowej...
Choćbym odszedł na kraj świata.
Stara pieśni kolendowa!
Świeć się, świeć się nutą starą,
Zawsze żywa, zawsze nowa
I tętniąca szczerą wiarą!
Z tobą anioł w białej szacie,
I przeczyna schodzi wiara.
Świeć się, świeć się w naszej chacie
Kolendowa pieśni stara!

Or-Of.

MICKIEWICZ O SKARDZE.

W przyszłym roku upływa trzysta lat od zgonu wielkiego kaznodziei — patrioty Piotra Skargi. Z powodu tego damy o tym znakomitym polaku szereg artykułów. Rozpoczynamy dziś sądem największego polskiego poety, Adama Mickiewicza, który o Skardzie mówił w swoich wykładach paryskich.

Zajmiemy się dziełami Piotra Skargi, albo raczej zrobieniem sobie pojęcia o nim. Pochodzenie rodowe i szczegóły życia tego Wielkiego męża pozostały dla nas mało znane, mało zresztą tracimy na tem; Skarga nie wyobraża żadnej partii, ani żadnej epoki, odbija się w nim cały kraj, cały naród ze swoją przeszłością, obecnością i przyszłością nawet. Rodziną Skargi była Polska.

Przedsięwzięwszy zwalczać sektarzy, wspierać władzę zachowawczą króla, i zwrócić, jeśliby jeszcze można było, Rzeczpospolitą w karby, z których wyszła, pisał on dzieła dogmatyczne, historyczne, homilie i kazania właściwie tak zwane. Jako pisarz dogmatyczny zajmuje wysokie miejsce pomiędzy doktorami Kościoła, celuje nauką i biegłością w Piśmie Świętem. Pisma tego często nie przytacza, ale jest nim przesiąknięty, wylewa je w ciąg własnych myśli; cytacje czyli przytaczania, płynące mu z pod pióra, odznaczają się tylko od własnego jego stylu kolorem ciemniejszym i uroczyjszym. Znał dzieła Ojców Kościoła greckich i łacińskich czytał wszystkie pisma polemiczne, czyli odpierające zarzuty przeciw wierze, jakie wychodziły naówczas; co zaś go najwięcej zaleca pod względem literackim, to sposób tłumaczenia się jemu właściwy. Stara się zawsze dogmaty najsobotniej wykladać jak najpopularniej; zawsze jest szlachetny i jasny. Najważniejsze z jego rozpraw dogmatycznych są Kazania o siedmiu Sakramentach, przewyborne jako rozumowanie, a niekiedy jako wzór stylu. Wyłuszcza językiem potocznym wysokie prawdy, szuka podobieństw, porównań i przenosi na ziemi polskiej, w życiu codziennym Polaków. Jako pisarz polemiczny, wydał dzieła niemiłej wielkiego znaczenia. Z jednej strony zbijając różnowerców powstających na Kościół, z drugiej wskazywał rządowi, jakiej drogi trzymać się był powinien. Przekładał Polakom, że główne żywotne zadanie wewnątrz państwa, odnosiło się do ziem ruskich, że nie było innego sposobu spoić nieodzownie te ziemie z Rzeczpospolitą, jak tylko przez węzeł jedności z Kościołem. Dla dopięcia tego celu, radził koniecznie dać większą opiekę ludowi, polepszyć jego byt materialny, i naostatek skłaniać go ku wierze prawdziwej nie za pomocą środków gwałtownych, ale przez apostołstwo. Wielkie te prawdy są zawarte w znanym dziele; „O jedności Kościoła”.

Najwyżej jednak pomiędzy pracami Skargi stoją, i najwięcej mu zjednały względy jego mowy polityczne, czyli „Kazania Sejmowe”. Rodzaj ten on sam utworzył. Przy niezwykłym talencie, nie mógł całej swej potęgi rozwinąć w homiliach i pismach dogmatycznych; dopiero w kazaniach sejmowych wzniósł się na szczyt swego geniuszu. Tu objawia pojęcia, jakie miał o posłannictwie Polski, określa obowiązki obywateli względem Rzeczypospolitej, wyklada system polityczny, uznany przez się za najlepszy, przepo-

Występ pierwszorzędných artystek i artystów, między innemi:

Willy Walde, zagadka głosowa, atrakcja berlińskiego Wintergartenu, **Duet Ormais,** The 2 Oreuses i wiele innych.

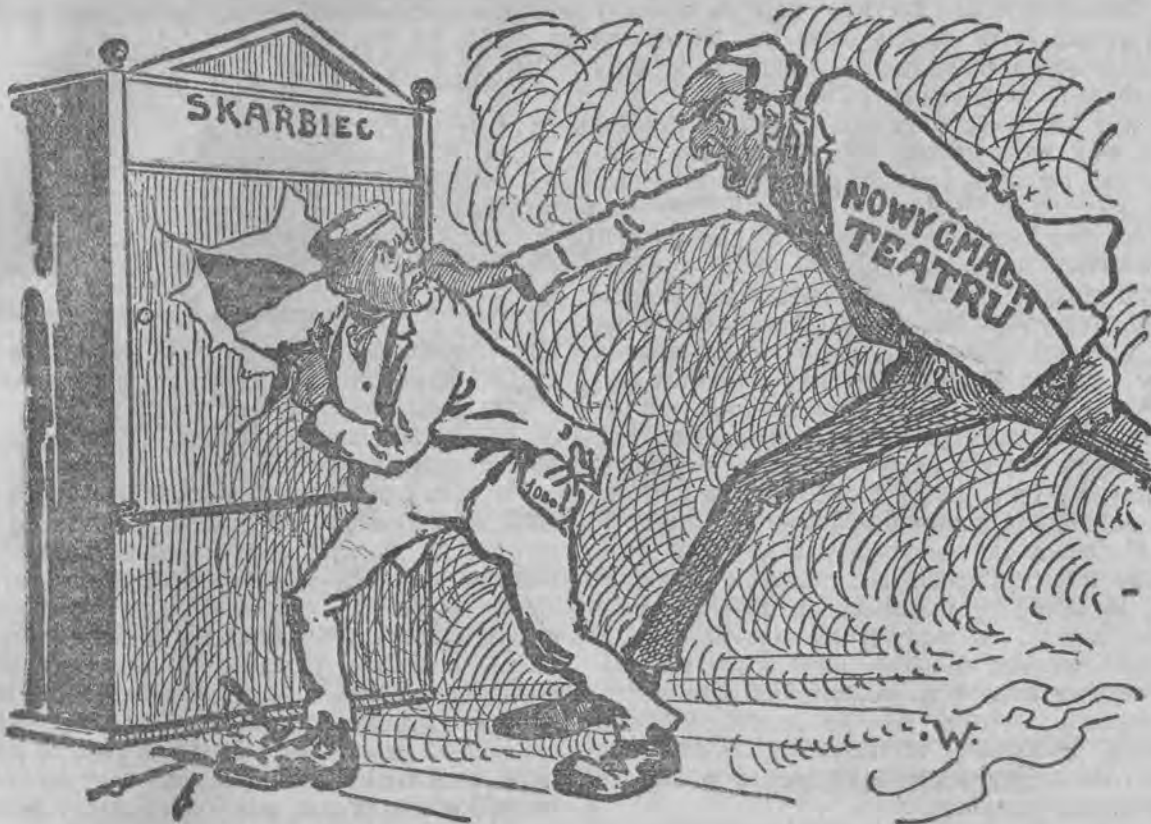
Początek o godz. 3½, wieczorem. Po przedstawieniu Kabaret.

wiada nareszcie przyszłość Polsce; jest mówcą politykiem, kapłanem i prorokiem. Nadewszystko dzieła jego odznaczają się patriotyzmem. Skarga stawia nam wzór kapłana patrioty. Cecha ta przebiła się już w jego pismach polemicznych. Miłość ojczyzny dodawała mu sił, ciągle dowodził różnowercom, że gubili ojczyznę, i trzeba było nie lada odwagi nie lada mocy do walczenia z tylu sektami rozdziałającymi natenczas Polskę. Apostołowie, doktorowie Kościoła, święty Augustyn, święty Klemens Aleksandryjski, wszyscy dawni filozofowie, którzy wykładali naukę katolicką i wojowali z niedowiarkami, byli zawsze otoczeni swoją owczarnią, choć nieliczną, ale skupioną. Skarga, znajdował się pośród wojska zbuntowanego przeciw swoim wodzom, musiał zniewalać sobie słuchaczy. Sektarze krzyczeli na niego, że był inkwizytorem, pieczeniarem królewskim, intrygantem, stronniakiem władzy absolutnej.

Szkalowany, prześladowany, niekiedy publicznie lżony, skoro wstępował na kazalnicę, widział przed sobą nieprzyjaciół, schodząc z niej napotykał nawet gwałtownych napastników. Powiada, że raz przy wyjściu z kościoła dostał policzek; innego razu cudem uniknął śmierci. Nasadzeni siepacze jednego pana czekali go na drodze, kiedy miał przechodzić, żeby porwać i utopić; przyszła mu nagle myśl zejść do pańskiego dworu i tem się ocalił. Pan ów, co kazał nań czekać, zmieszany zjawieniem się jego u siebie, przyjął go gościnnie i rozstali się po przyjacielsku. Człowiek ten, wystawiony na potwarzę i niebezpieczeństwa, podnosząc głos z mównicy kościelnej, zamiast coby miał w usposobieniu, w przychylności swego słuchacza czerpać siłę, której tak potrzebował, musiał ją wydobywać z samego siebie, musiał z głębi swojego ducha roznieconym zapalem ogrzewać publiczność zimną i źle uprzedzoną. Nie puszczał się na żadne wybiegi używane przez mówców, nie starał się ująć sobie słuchaczy, nigdy im nie pochlebiał, a najczęściej wyłożywszy senatorom i posłom ich obowiązki z godnością i surowo, po krótkim wzniesieniu modlitwy do nieba, poczynął napadać na występkę prywatną i publiczną, nigdy jednak nie wytykając osób. Sam tylekroć obrzucany obelgami, nikomu nie zrobił najmniejszej przytyczki, karcił tylko złe nauki i wady ogólne.

Skarga miłuje ojczyznę nie dla tego, że jest jego ziemią rodzinną, ale że jest, jak powiada, ustanowieniem Bożem. Bóg stwarza narody, nadaje im różne posłannictwa, a stosownie do tych mają właściwe sobie obowiązki. Słowem narody u Skargi są to jakby osobne stworzenia, jakby jakie jestestwa organiczne rozmaitego rodzaju. Poczynają się one z miłości Bożej, a prowadzą je mądrość. Ale ta mądrość jest wieloraka. Jest jedna dyabelska, która dowcip swój obraca na zdradę i szkody ludzkie, przez grzechy, oszukiwania i kłamstwa sławy świeckiej i dobrego imienia dostając; ta przewodniczy piekielnikom, narodom piekła zaprzędanym. Jest druga mądrość ziemską, której cały rozum w dostawianiu, zastrzymywaniu i mnożeniu dóbr tego świata; taką mądrość mają politycy dzisiejsi (dodaje Skarga), którzy nauczają panów i królów, aby tylko doczesnego pokoju i dobrego bytu poddanych swoich pilnując, zbawiennych potrzeb ich niechali.

Jest na koniec mądrość Niebieska, przenikająca tajemnice Opatrzności; nie można jej inaczej nabyć jak przez światobliwość. Tą mądrością opatrzeni byli Józef, Mojżesz, Machabeusze i t. d. Podobni mężowie poznają drogi zakreślone narodowi od Boga, i są powołani wprowadzać na nie swój naród. Takie są wyobrażenia Skargi. W całej historii widzi on tylko dwa ludy, które odpowiadają wysokiemu jego pojęciu ojczyzny; lud wybrany, to jest hebrajski i lud polski. Za dowód szczególniejszego błogosławieństwa nad Polską uważa naprzód to, że Opatrzność obdarzyła ją długim szeregiem królów, między którymi nie było żadnego tyrana i nawet Bole-

— A ty bandyto! Co tu robisz?

— Ja tylko chciałem sprawdzić, ileście zebrali pieniędzy na nowy gmach teatru polskiego w Łodzi.

ślawowi Śmiałemu, jednemu z pomiędzy nich mordercy, dozwolili zbrodnię tę odpokutować przed śmiercią; powtórę, że Polska, ostatnie państwo chrześcijańskie, stoi jako przedmurze cywilizacji na północy, наконец, iż posiada wolność wynikającą z konstytucji zupełnie takiej, jaka jest w organizmie ludzkim, gdzie serce i głowa nie mają władzy nieograniczonej nad członkami, ale są tem w ciele, czem religia i rząd królewski w Rzeczypospolitej. Dla tego też wolność tę nazywa Skarga wolnością złotą, używając wyrażenia, które należy brać w jego znaczeniu tajemniczym. Złoto, jak wiadomo, w średnich wiekach znaczyło często doskonałość, wyciąg najczystszy; podług alchemików było to światło zgęszczone. Zwolennicy umiejętności tajemnych, szukali tego złota, co miało dać życie i zdrowie wieczne. W tem to znaczeniu bullę ustawodaw-

czą cesarstwa niemieckiego nazwano bullą złotą; w tem znaczeniu także Skarga i późniejsi pisarze wolność polską nazywali wolnością złotą, to jest najzupełniejszą, która każdemu obywatelowi zostawiała całą swobodę działania i całą odpowiedzialność za jej nadużycie.

Skarga kochał i ochraniał Polskę, jako nową Jerozolimę, na którą Bóg zlał wielkie obietnice. Ale Polska, jaką on pojmował, była tylko w jego myśli; oddzielał ją nawet od ludzi. Ludzie, zdaniem jego zdradzają tę ojczyznę zbudowaną przez Opatrzność, przeniewierzają się swemu posłannictwu. Na współczesnych do których mówił, patrzył często jako na występnych, jako na idących drogą błędną do strasznych nieszczęść. Przetoż, raz kiedy stanie mu w oczach owa ojczyzna Boża, upostaciowana na ziemi przez cnoty przodków i patronów Polski, podnosi głos błogosła-

wiający; drugi raz kiedy weźmie przed się zbrodnię i złości współczesnych, złorzeczy i grozi.

Ci, do których Skarga mówił, często mu przeciwnicy szmerem niechęci. Wszyscy senatorowie, prócz jednego, należeli do dysydentów czyli tych którzy poszli za nowinkami luterskimi. Podczas podniesienia Hostyi, sam król tylko przyklekał; oni stojąc przed ołtarzem, zamiast uchylić czoła, umyślnie potrząsali głowami, żeby błyskały brylantowe spinki u czapek. Kaznodzieja też nie ubiegał się o ich względy.

Poglądając na tych ludzi pysznych, otoczonych tłumem dworzan, mających za drzwiami kościoła swoje hufce zbrojne, żadnej najboleśniej-szej prawdy im nie oszczędza Skarga. Zagłębia on słowo w sumienie narodu i obraca nim na wszystkie strony. Przepowiada Polsce okropne nieszczęścia; nie w sposób tylko symboliczny, ale jak najwyraźniej, jak najdobitniej. Przyszłość stała mu przed oczyma wypisana, jakby w księdze dziejów upłynionych; czytał ją od deski do deski. Jedno z takich kazań przerwał goniec przybyły od króla z doniesieniem o wielkiem zwycięstwie pod Kircholmem, gdzie hetman Chodkiewicz w 4,000 wojska poraził na głowę szwedów mających 12,000 piechoty i 4,000 jazdy wybornie uzbrojonej. Poległ tam na placu naczelny wódz szwedzki Hinderson; generał Brand został wzięty do niewoli, a Karol książę Sudermanii, przywłaściciel tronu, ledwo sam ucieść zdołał. Zwycięstwo to długo głośnie po całej Europie, zapewniło Polsce Inflanty. Skoro usłyszano tę nowinę, senatorowie, posłowie i wszyscy obecni w kościele padli na kolana.

Ksiądz Skarga odśpiewawszy „Te Deum laudamus”, dalej kończył swoje smutne przepowiadanie.

Przepowiednie te, zawarte w „Kazaniach Sejmowych” powtórzone są w osobno ogłoszonym: „Wzywaniu do pokuty obywateli Korony Polskiej” czyli „Skarga wzbudzony, wzywający do pokuty nieodwłocznej obywateli Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego, zwłaszcza poltenczas dobytego na nas miecza pogańskiego”.

Skarga spełnił ideał kaznodziei i patrioty. Jako mówca, jako pisarz stoi on na równi z Bossuetem i Massilonem (słynnymi kaznodziejami francuskimi), a poniekąd wyżej. W najpiękniejszych kazaniach francuzów, zanadto bierze górę forma, znać zaraz, że były przeznaczone dla publiczności uczonej; kied, u Skargi formy nawet nie widać, nie można dostrzedz, jak się wytacza-

KRONIKA TYGODNIOWA.

Rozmowa o pewnym malarzu i o jego gościnności. — Piotr Skarga o miłości ojczyzny.

— Czy pan kochasz swoją ojczyznę?

— Cóż za pytanie? Rozumie się, że kocham.

— Na czem ta miłość polega? Czy mogę wiedzieć?

— Jak się kocha — to kocha; mówić nie warto — miłość potężna rzecz i basta, buchnął mój znajomy tubalnym głosem, porwał się ręką za lewy bok, jak gdyby chciał wydrzeć serce i rzucić mi je pod nogi a potem ryknął jeszcze głośnie. Umrzeć za nią mogę.

— A tak na przykład, żebyś pan przestał pić wódkę!

Spojrzał na mnie jak na waryata.

— Przestać pić wódkę zupełnie i nawet kieliszka przed obiadem nie „wcisnąć”...

Tak, tak, powtórzyłem...

— A to poco? Alboż tem się zbawi ojczyznę?

— Nie mówi się o zbawieniu, tylko o pewnych obowiązkach dla niej...

— No tak, każdy polak jest obowiązany coś dla ojczyzny zrobić... Naprzykład ja popieram pisma polskie, teatr, należę do kilku instytucji kulturalnych...

— To pięknie...

— Nie rozumiem jednak, żeby koniecznie się krepować. Kieliszek wódkil E... pan sobie jakieś żarciki stroi...

— Jeżeli nie wódka, to możeby tak na przykład przestał pan palić cygara...

— Co? A coż ojczyzna zyska z tego, czy ja palę, czy nie palę?

— Zapewne, że gdyby tak brać dosłownie te moje żądania, to mogłyby wydać się nietyl-

ko dziwaczni, ale może i śmiesznymi. Ale, widzi pan, tu nie chodzi o to, czy pan pali, czy nie pali, czy pijesz czy nie pijesz, ale przez pewne takie energiczne postanowienia wyrabiamy w sobie siłę woli, tężyznę ducha...

My polacy zmiekleliśmy za bardzo, zniewieściliśmy, a przecież ta droga nasza ojczyzna jeno na naszych barkach spoczywa, my mamy jej strzedz i ją dźwigać. Dźwigać moralnie, boć innej drogi nie mamy. Jakże może czegoś strzedz człowiek bez woli, bez siły, bez energii. Człowiek, w którego każdy, kto chce, wmówić może nawet to — że właśnie tej tężyzny ducha, tych surowych obyczajów nie potrzeba.

— „Społeczeństwa cywilizowane bez knajpy i likierów obyć się nie mogą, powinniśmy mieć również kabarety i Mómusy a w imię pewnych haseł, pozwolili sobie wyrwać piędziesiąt procent ziemi z piędzią”...

— Nie panie, my takich obywateli nie potrzebujemy, my takich działaczy nie pragniemy, Ojczyznę miłuje ten, kto strzeże jej dobra, a to dobro, to silny duch narodu, to drogowskaz, wskazujący dokąd iść, czego strzedz i co uko-chać...

Miłość ojczyzny tkwi w nas głęboko. Jak ojca przywiązanie do dziecka, jak chęć podtrzymania własnego życia, ale oprócz tej wrodzonej miłości, oprócz tego wrodzonego przywiązania, trzeba jeszcze z całą świadomością iść do celu i wytrwale pracować nad podźwignięciem rodzi-mej cywilizacji, nad podźwignięciem dobrobytu ogólnego...

Któryś z polaków tłumaczył mi, że ojczyzna będzie wtedy silną, jeśli w niej wszyscy ludzie będą szczęśliwi. Ojczyzna bowiem, jak matka, powinna stwarzać dzieci, a nie być im macochą!

— Prawda — bąknął mój znajomy — piękne hasło.

— I nie nowe, Szan, Paniu! Polska zna je od początków swego istnienia kulturalnego. Już w XII wieku otworzyła podwoje dla każdego,

kto tylko chciał i pragnął tu pracować. Potem same narody przychodziły z żądaniem, aby były przyjęte pod to berło. Reformatorzy i uczeni, prześladowani gdzieindziej, szukali w niej przytułku.

— Bardzo ładnie.

— Tak, ale dawniej ci nawiedzający byli wdzięczni za gościnność, a dziś, widząc, że gospodarz łagodny i w kłopotach, zaczynają prze-bąkiwać, aby tym gościom z drogi ustępował!

— He, he... a to wspaniałe! Wiesz pan do-brodziej, ja znałem jednego bardzo dobrego człowieka. Był to malarz. Pracował, miał talent, więc nieźle mu się powodziło! To też dla kolegów był zawsze gościnnym. Jeżeli który nie miał gdzie spać, jak w dym do artysty-kolegi; nie miał co jeść — po pożyczkę do tegoż samego człowieka.

Ale był jeden taki malarz, który nie wiele umiał, a za to lubiał dobrze jeść i dobrze pić. Każdy grosz zaniósł do knajpy. Nigdy nie najmował mieszkania: raz — dla długów, aby go nie ścigano, powtórę dlatego, że zawsze mu brakowało pieniędzy na zadatek.

— A to zabawna historia!

— Zabawniejszy koniec. On wkwaterował się do znanego w całym mieście kolegi. Z początku sypiał w pracowni na otomanie, a potem przeniósł się na jego łóżko.

— A coż tamten na to.

— W imię gościnności i koleżeństwa usta-pił! Następnie, ów gość pożyczyl na chwilę tu-żurka, potem innej garderoby, a w następstwie zaniósł wszystko to do lombardu i kwit jeszcze zastawił, a kiedy mu tamten począł wyrzucać, że sam niema się w co ubrać, zawezwał go przed sąd koleżeński i wygrał. Koledzy bowiem naurągali jeszcze gospodarzowi, że jest burżujem, wyzyskiwaczem, pasibrzuchem, nie szanującym koleżeństwa.

— I coż on na to?

— Uciekł. Przyszło do tego, że na łóżku

ją jego okresy. Nie myślał on nigdy o swoich frazesach, i dlatego tłumaczył się w sposób tak doskonały, tak powabny. Styl jego nosi na sobie piętno czasów, zwanych złotymi literatury polskiej, ma to szczególne brzmienie, ten dźwięk jakby metaliczny, po którym pozna ową epokę każdy literat słowianin. W układzie nawet swoich kazań różni się od wszystkich dawniejszych i dzisiejszych mówców. Nie kreśli sobie planu zewnętrznego, nie robi tak zwanego wstępu, nie rozdziela części, nie chowa najmocniejszych argumentów na zamknięcie. Ale niekiedy pośród rozbioru kwestyi dogmatycznej, po zinnem i ścisłem rozumowaniu, zapala się nagle, wpada w natchnienie prorocze, przepowiada przyszłość, nawołuje lud do poprawy, ubolewa nad narodem i jest prorokiem, trybunem, nadewszystko zaś polakiem. Rozgrzewany ciągle ogniem utarczek, zmuszony zawsze walczyć ze swoją publicznością, nabył ogromnej siły i wyrobił sobie ten styl, jaki jemu samemu tylko jest właściwy. Dawniejsi mówcy duchowni są jedynie pisarzami kościelnymi; rozprawiają o dogmatach, o moralności chrześcijańskiej powszechnej, należą do wszystkich wieków i wszystkich narodów. Skarga, wstępując na ambonę, zapomina zupełnie o sobie, obraca głos do tej ojczyzny idealnej, co zawsze stoi mu przed oczyma, dla swoich słuchaczy jest, jak sam powiada, „na przymówki, wrzaski, gniewy i groźby, słupem żelaznym i murem miedzianym”. Co zaś najbardziej go nad wszystkich tych mówców wyróżnia, to ów duch prorocki, jakiego złożył dowody tak niezaprzeczane i tak jasne.

Bezmyślność.

Dobry obserwator zjawisk społecznych i naszego życia w stowarzyszeniach, kooperatywach i związkach dojść musi do wniosku, że oprócz wielu innych wad, jednym z najgłówniejszych niedomagań naszych jest ogólna bezmyślność. Bezmyślność ta to jedna z najgłówniejszych przyczyn, że stowarzyszenia nasze wegetują, zamiast żyć pełnem, bujnym życiem, zanikają powoli, a przynajmniej słabnie energia ich działalności, zamiast rozwijać się, potężnieć i wzrastać wciąż w siłę i znaczenie.

spał jeden kolega, na otomanie drugi, na krzesłkach trzeci, a on we własnym mieszkaniu musiał leżeć na ziemi, podstawszy sobie palto... Otrząchnął się dopiero, kiedy jego obrazy koleżdy poczęły wynosić do antykwary i sprzedawać jako przedmioty do nich należące.

— To bardzo piękny przykład... Powinniśmy z niego głęboką wysnuć naukę.

Gość może osiągnąć równe prawa, ale nie powinien nigdy nadużywać dobroci gospodarzy. Tymczasem w duszy ludzkiej tkwi już pewna zaborczość, pewna zwierzęcość...

Jeżeli pozwolimy rozwinąć się tym żałozywym apetytom, to wtedy zrobi się z nami to samo, co z zarybieniem sadzawki, w której zostały tylko dwa szczupaki i ten większy nareszcie polknął mniejszego!

— Prawda, wrzasnął mój znajomy, szczerą prawdą, daj pan pyska... a ja, słowo honoru, nie rozumiałem do czego pan pijesz... Przepraszam, pan nie chcesz żeby pić i masz słusność, lepiej te pieniądze, co się wydaje na „wódki” i „likierki”, oszczędzić! Wiem, że pan nie chcesz tego, żeby zupełnie nie pić! Tak — kieliszek w południe do obiadu, drugi do kolacyi... żdziebziatko... I palić mniej... bo trzeba zaznaczyć, że się coś robi dla kraju.

Żeby tak wszyscy zrobili, moglibyśmy — panie tego — do milionów dojść, ale czy nasz chłop przestanie pić wódkę!

— Chłop nasz polski kocha ojczyznę — kocha ją w ziemi polskiej, w polskich ugorach, w polskich łąkach, w polskim lesie... Może szerszych poglądów na tę sprawę brak mu, ale czuje silnie, że ta ziemia to jego podstawa, to jego byt...

On przez posiadanie tej ziemi jest gospodarzem... on gospodarz kraju.

Stara historia, ale prawdziwa!

A my, mieszczanie, czy troszczymy się o to, żeby w tym samym duchu pracować, co chłop nasz? Własność chłopska od czasu wywłaszcze-

Bezmyślność ta znajduje najwymowniejszy swój wyraz w cieszącym się u nas największą popularnością i powodzeniem rozrywkach, przy których myśl najłatwiej wyteżeć potrzeba.

Stąd spędzanie czasu na bilardzie, grze w karty, w kinematografach, a zwłaszcza tańce, mają u nas najwięcej i najchętniejszych zwolenników.

Nie chcę bynajmniej potępiać w czambuł gier towarzyskich lub tańca, który w miarę stosowany jest zdrową i przyjemną, zwłaszcza dla młodzieży, rozrywką. Nie myślę ciskać gromów na gry towarzyskie w karty, o ile nie przeradzają się w namiętne kartograjstwo lub zawodowe szulerstwo — a służą jedynie jako chwilowa dorywca rozrywki. Ale rozrywkom tym nie wolno się oddawać ze szkodą pracy społecznej, z widoczną krzywdą tych zadań i celów, do których w imię dobra publicznego dążyć wytrwale musimy.

Do takich zaś zadań, do takich celów należy idea rozpowszechniania zrzeszeń i stowarzyszeń, w którychby wyrabiała się myśl zbiorowa całego narodu, wytwarzały się wartości zdolne podnieść wysoko, możliwie jaknajwyżej kulturalny i ekonomiczny jego poziom, uszlachetnić jego obyczaje, wyrobić zdrową opinię publiczną, słowem, wyhodować to wszystko, co daje nam prawo do zajęcia poczesnego miejsca w szeregu kulturalnych narodów.

Aby to zrozumieć, potrzeba jeno nauczyć się myśleć nieco głębiej, niż to obecnie ogólnie ma miejsce. Stowarzyszenia i związki — to najdzielniejsze czynniki w walce o byt coraz to trudniejszej i bardziej zaciętej. To nowoczesna armia kulturalna, walcząca o lepsze jutro, armia, złożona z pułków różnej broni, ale w ogólnej akcji dopełniających się wzajemnie.

To też do stowarzyszeń i związków należeć winien bez różnicy płci każdy obywatel danego społeczeństwa, bo walczą one o dobro wszystkich, a więc nikomu od tej walki usuwać się niewolno.

Ale niedość jest zapisać się jeno do wybranego przez siebie stowarzyszenia lub związku dla tego jedynie, by figurować na liście jego członków, niedość regularnie opłacać składki, trzeba jeszcze przyjmować obojętnie i bezustannie czynny udział w życiu stowarzyszenia, którego się jest członkiem.

Trzeba więc żywo interesować się jego działalnością, popierać czynnie i gorliwie wszelkie

nia zdwoiła się w Królestwie Polskiem. Bo on pracuje, on oszczędza, on nie traci swoich sił na darmo!

A my?

Jak wyglądają nasze miasta? do kogo należą? Idźcie przez ulice i przeczytajcie tabliczki na domach! a przekonacie się na czyjem komornem siedzimy. My, ludzie uświadomieni(!?), czy możemy powiedzieć, że my tu w miastach gospodarzami?

Wień jest polską — miasta nasze posiadają tylko lokatorów polaków...

— Trudno! tak być powinno, — woła nie jeden zdegenerowany polak...

A ja powiadam:

Nie, tak, jak jest, jest źle i trzeba uzdrowotnić stosunki, a uzdrowotnimy je przez większą naszą solidarność...

Niech tam inni budują sobie pałace na kosmopolityzmie, niech się wstydzą nazywać polakami, niech nawet do swoich mis i do swoich gniazd dopuszczają stada czworonożnych i pozwolą w nich grzebać, jak tylko chcą... ale my, którym spuściznę smutną przekazali ci, którzy jednak coś przekazali, my za cel swego życia musimy przede wszystkim postawić sobie, ażeby pracą, hartem ducha i silną wolą podźwignąć znaczenie narodu polskiego! podnieść tę chatę pochyłą, przemurować ją, pokryć nowym dachem i stworzyć na silnych podstawach dom ojczyzny.

To też przy każdej uroczystości, gdy sposobność się nadarzy, powinniśmy nie zapominać o tem, że jeżeli pragniemy coś znaczyć i nie być uzależnieni, to obowiązani jesteśmy mieć własną siedzibę, musimy tu być gospodarzami! więc i myśl tę wpajać w młode pokolenia, nie zaś mrzonki jakieś, że każdy może tu grzebać, jak kura w piasku — wyciągać korzyści — jeno nam nie wolno.

Muszą się te pojęcia błędne zmienić.

Ciężkie są drogi ku temu, ale są drogi le-

jego poczynania i prace, starać się dobrze poznać i umieć oceniać wszystkich jego członków, a przede wszystkim dobrze uświadomić się o jego celach, zadaniach i środkach, jakimi zmierza do ich urzeczywistnienia.

U nas tymczasem członkowie wszystkich niemal stowarzyszeń i związków poprzestają zazwyczaj na płaceniu składek członkowskich i to bardzo opieszale, na wyborze zarządu, bardzo nieraz pobieżnie i lekkomyślnie traktowanym i na przyjęciu do wiadomości i zatwierdzeniu jeszcze pobieżnie przejranych rocznych budżetów i sprawozdań. Poza tem członkowie czują się już zwolnieni od troski dotyczącej dalszej działalności stowarzyszenia, od czynnego popierania zamierzeń i prac zarządu, stawając zrzadka na jego wezwanie, gdy idzie o rzeczy poważne, ale za to tłumnie na bal lub wieczór taneczny. I w tem jest najwymowniejszy wyraz naszej bezmyślności, której nie spotykamy w istniejących w Łodzi tuż obok nas stowarzyszeniach niemieckich lub żydowskich. A jest to przecież oręż, którym najsukuteczniej pognać nas mogą, o ile bezbronni będziemy.

Najenergiczniejszy bowiem zarząd i najlepiej dobrany, najdzielniejszy i całą duszą oddany stowarzyszeniu kierownik nic nie zdziałają, jeżeli ogół członków nie poprze gorliwie ich usiłowań, przez czynny i chętny współudział, nie ułatwi im pracy.

Najczęściej też, — a jest to u nas zjawisko bardzo powszechne, — najdzielniejsi i najsłuchotniejsi ludzie, powołani do zarządów naszych stowarzyszeń i związków, znużeni męczącą walką o podtrzymanie bytu stowarzyszenia, nie widząc możliwości dążenia do dalszego jego rozwoju, zniechęcają się i zużyci przedwcześnie, ustępują z pola.

I to drugi dowód naszej bezmyślności, po-

galne, polegające na ocenieniu rzeczy tak, jak się rzeczywiście przedstawiają. Unikać zgubnych hasła i doktryn, bo droga prosta wiedzie jedynie do celu.

Nie mamy na kogo liczyć, jeno na siebie samych, na swoją pracę i na swoją silną wolę.

Musimy zaszczepiać w młodych pokoleniach, ażeby hasła mistrza naszego Adama Mickiewicza byli wierni, ażeby powtarzali sobie:

„Hej, ramię do ramienia!”

Musimy od małego rozpocząć robotę... od drobniaków nieomal, ale tak szczerze, tak gorąco, tak uczciwie, że nikt nie powinien się od niej wyłamywać!

Popierając swoich, tworząc kooperatywy, oszczędzając, powoli będziemy mogli zwiększać swój dorobek, a z dorobkiem wzrosną i nasze znaczenie i nasze siły!

Slamazarność, brak energii, doktrynerstwo, są to choroby ciężko gniotące nasz naród, ale najzdrowszą część tego narodu potrafi się z tego otrząsnąć i w młode pokolenia przelać zdrowszą myśl i zdrowsze cele niż te, które nami obecnie miotają.

...Bo ojczyzna, mówi wielki patriota, Piotr Skarga, którego trzechsetną rocznicę zgonu Polska będzie uroczystie obchodziła, to jest jako matka!

„Czyż najmilszej matki swojej miłować i czcić nie będziecie? Ona was urodziła i wychowała, wzbogaciła, wyniosła. Bóg matkę czcić rozkazał. Przeklęty, kto zasmuca matkę swoją... A któraż jest bardziej zasłużoną matką, niż ojczyzna? „od której imię macie i wszystko, co macie, od niej jest!” Która gniazdem jest wszystkich matek i powinowactw wszystkich i komorą dóbr waszych wszystkich!”

Hej, bracia, do pracy dla dobra tej ukochanej matki.

— Hej, brat Aleksiejew — jeszcze troszkę!
 — Z duszy by rad, no sił nie chwatają. Ciągniemy, a to krzyczy i krzyczy!
 — Wot i w tem leży kwestya polska, że jej zdusić nie można!

zwalającej na marnowanie sił, które, postawione w lepszych nieco warunkach, mogłyby sprawie ogólnej duży przynieść pożytek.

Daje się często słyszeć tu i owdzie, że ten lub ta, zapytywani, dlaczego nie należą do żadnego stowarzyszenia, lub, należąc, nie przyjmują czynnego w niem udziału, tłumaczą się związaniem pracą zawodową. Zapominają jednak, że ta właśnie codzienna, szara, najczęściej szablonowa praca zawodowa potrzebuje dla odzyskania sprawności i sił zmiany wrażeń, zmiany kierunku myśli.

Zmiana ta przywraca energię, rozszerza widnokrąg poglądów, uczy żyć nie tylko dla siebie, ale i dla drugich, a w ostatecznej sumie tworzy dorobek kulturalny całego ogółu, który, przekazany przyszłym pokoleniom i dalej przez nie pomnażany, tworzy skarbnicę narodową niesłychanej ceny i wartości. Naród, posiadający taką skarbnicę dostatecznie bogatą, choćby utracił byt polityczny, nie przestaje należeć do rodziny narodów kulturalnych i żadna siła unicestwić go nie zdoła.

Ale, aby to zrozumieć, trzeba nauczyć się myśleć poważnie i kochać gorąco społeczeństwo, którego się jest członkiem.

Cnoty te powinniśmy wyrabiać w rodzinach naszych od lat najmłodszych, oddziaływać w tym kierunku jedni na drugich, tępiąc wzajemnie w środowiskach naszego życia społecznego gubiącą nas beczność.

Niemal tak zapracowanego człowieka, któryby jednego lub dwóch wieczorów tygodniowo nie mógł poświęcić dla pracy społecznej, jeżeli tylko zechce, otrząśnie się z apatii i zrozumie, że najwyższe zadowolenie budzi w człowieku sumienne spełnienie obowiązku. A największym przecież obowiązkiem naszym, to troska o dobro ogólne i przyszłość narodu, którego jesteśmy członkami.

Stanisław Łapiński.

KALENDARZYK TERMINOWY.

IMIONA SŁOWIAŃSKIE. Dziś Sławomir. Jutro Godysławy. W poniedziałek: Grzmistawy. We wtorek: Wróciwoja. W środę: Radomyśla.

TEATR POPULARNY. (Konstantynowska nr. 16). Jutro „Pan Twardowski”, wodewil czarodziejski. Początek o godz. 2 po poł.

— W poniedziałek „Kmicic”, sztuka historyczna Sienkiewicza. Początek o godz. 3 po poł. — „Pan Twardowski”. Początek o godz. 8 min. 15 wieczorem.

— We wtorek „Krakowskie zuchy” Walewskiego. Początek o godz. 3 po poł. — „Flirt”, komedia Bałuckiego. Początek o godz. 8 min. 15 wieczorem.

— W środę „Flirt”. Początek o godz. 3 po poł. „Żywy trup”, dramat Tolstoja. Początek o godz. 8 min. 15 wieczorem.

„LIRA”, Widzewska 73. We wtorek koncert popularny Towarzystwa „Lira”. Początek o godzinie 4 po poł.

ZEBRANIE. W środę sesja kwart. Stow. tokarzy. (w lok. Stow. maj. fabr., Nowy-Rynek 6) o godz. 4 po poł.

Tow. abst. „PRZYSZŁOŚĆ”. W poniedziałek wieczornica. Początek o godz. 8 wieczorem.

DOM LUDOWY (Przejazd 34). We wtorek Kolo dramatyczne Stowarz. robotn. chrz. odegra obraz dramatyczny Danielewskiego „Pod godłem krzyża”. Początek o godz. pół do 6 wieczorem.

MUZEUM NAUKI i SZTUKI (Zielona 8), otwarte codziennie od godziny 4 po południu do 10 wieczorem;

w niedzielę i święta od godziny 12 w południe do 10 wieczorem.

KALENDARZ.

Zapowiedziany na dzień dzisiejszy kalendarz „Rozwoja”, jako premium bezpłatne dla prenumeratorów naszych, z powodu nie wykończenia druku, ukazać się dopiero dnia 30 grudnia r. b.

WIADOMOŚCI KOŚCIELNE.

(f) Pasterki. Pasterki w kościołach łódzkich będą odprawiane w niedzielę w godzinach następujących:

W kościele św. Krzyża o godz. 12 w nocy, Najśw. Maryi Panny o godz. 9 wieczorem, w kościele św. Józefa o godz. 12 w nocy, św. Stanisława Kostki o godz. 11 wieczorem, na Zarzewie w kościele św. Anny o godz. 11 wieczorem, w Chojnach o godz. pół do 12 wieczorem, na Widzewie o godz. 12 w nocy.

(f) Kościół św. Stanisława Kostki.

Wczoraj wewnątrz kościoła św. Stanisława Kostki usunięto ostatnie rusztowania. Wnętrze kościoła przedstawia się imponująco, przestrzeń duża zda się bez końca, a strop nad nią podtrzymywany potężnymi filarami. Robota wrę. Posadzkę kończą już układać. Codziennie po pracy tłumy robotników pomagają przy usuwaniu pozostałości rusztowań z kościoła.

Dokoła całego prezbiterium i w nawach bocznych mieszczą się okna z witrażami, pochodzące z różnych fundacji. Witraże poszczególne ofiarowali: wewnątrz prezbiterium, witraże małe: 1-szy vis-a-vis wielkich drzwi, wyobrażający św. Stanisława Kostkę w chwili, gdy anioł udziela mu Komunii św. — stróżę miasta Łodzi, 2-gi — zaślubiny N. M. P. — Józef i Marya Kalińscy, 3-ci Józef i Małgorzata Brejerowie, 4-ty św. Karol i św. Wincenty — ks. kanonik Szmidel i ks. prałat Tymieniecki, 5-ty św. Piotr i Paweł — Franciszek i Amalia Wagnerowie, 6-ty św. Franciszek i Antoni — Wagner z Widzewa, 7-y św. Franciszka i Karoliny — Franciszek i Karolina Zindermanowie.

Witraże większe; św. Aleksander, św. Julia i św. Anna — Aleksander i Anna Roszkowscy, 2-gi św. Rodzina — Józef i Matylda Gernert, 3-ci Chrystus, Marya i św. Marta — Engelbert i Tiszer, 4-ty Zwiastowanie N. M. P. — Wilhelm i Marya Bertoldowie, 5-y św. Marek — robotnicy fabryki Steinerta, 6-y i 7-y św. Jan i św. Łukasz — Andrzej i Anna Banaszkiewiczowie, 8-y św. Rodzina — rodzina Holichów, ostatnie cztery wyobrażają proroków starego testamentu i są ofiarowane przez Edmunda i Annę Majznerów, Stanisława Jarocińskiego i Goldfedera.

Dwa wielkie okna witrażowe umieszczone w nawach bocznych wyobrażają: 1-szy św. Józefa — dar Józefa i Anny Gampe, 2-gi Niepokalane Poczęcie M. B. — dar Karola i Heleny Hofricherów. Pierwszy ołtarz stały dar robotników i pracowników fabryk Geyera, będzie ustawiony i poświęcony dn. 19 marca r. p.

W nadchodzącą niedzielę o godz. 11 wieczorem kościół oświetlony zostanie elektrycznością i odprawione będzie pierwsze po zdjęciu rusztowań nabożeństwo — pasterka.

Z powodu uroczystości świąt Bożego Narodzenia, numer następny „Rozwoja” wyjdzie w środę o zwykłej porze.

KRONIKA.

(x) Wigilia. Jak nas zawiadomił ks. Albrecht wigilia w tym roku przypada w sobotę. Informacja niektórych pism, jakoby można było obchodzić ją w niedzielę jest nieuzasadniona.

(a) Z przemysłu. Z wiarogodnego źródła dowiadujemy się, że Towarzystwo akcyjne fabryki zapalek „Bazyli Łapszin” postanowiło nabyć na własność fabrykę zapalek w Częstochowie.

W skład zarządu wchodzi pp.: K. Wachter, W. Gołubica, S. Honc, I. Laudan, d-r J. Kogan-Berenstein.

(a) Izba handlowa rosyjsko-włoska zajęta jest obecnie gromadzeniem i opracowaniem danych w sprawie pakowania towarów dla handlu eksportowego.

Pobudkę dało istniejące przy izbie w Turynie muzeum handlowe, które prosiło rosyjsko-włoską izbę handlową o wiadomości dotyczące pakowania towarów rosyjskich, wywożonych za granicę, dla umieszczenia ich w wydawanych przez muzeum broszurach informacyjnych.

Ze swej strony izba handlowa rosyjsko-włoska zwróciła się do miejscowych instytucji przemysłowych z propozycją nadesłania swej opinii i uwag.

(d) Zatwierdzenie ustawy, Gubernator piotrkowski zatwierdził ustawę Stowarzyszenia spożywczego „Dzwignia” przy ulicy Wacława nr. 9 w Łodzi.

(d) Zamknięcie fabryki. Administracja fabryki pod firmą: „Następca D. Ejchlera” przy ulicy Wólczańskiej № 211, zawiadomiła robotników, że z powodu braku obstalunków fabryka będzie zamknięta na 14 dni. O ile w tym czasie nie nąpną zamówienia, fabryka będzie zamknięta na czas nieograniczony.

(d) Z sądu okręgowego. Onegdaj sąd okręgowy w Piotrkowie rozpatrywał sprawę Łai Białek, Abrama Herszonowicza, Joska Ickowicza i Łai Ogniewicz oskarżonych: Białek o to, że będąc służącą Hersza Tezenbacha, zamieszkałego na Górnym Rynku № 7, w dniu 28 maja r. b. skradła z biurka 510 rb. w gotówiznie, które następnie oddała na przechowanie swemu kochankowi Herszonowiczowi; Herszonowicz, Ickowicz i Ogniewicz o to, że pomagali Białkównie ukryć skradzione pieniądze.

Wszyscy podsądni odpowiadali z więzienia, gdzie znajdowali się zamknięci od 7-miu miesięcy.

Na sądzie do winy przyznała się tylko Białkówna, pozostali zaprzeczali swej winy. Sąd po wysłuchaniu świadków skazał: Abrama Herszonowicza, Joska Ickowicza i Łaję Ogniewicz na 8 miesięcy więzienia, zaś Łaję Białkównę na 4 miesiące więzienia, z zaliczeniem więzienia prewencyjnego, a wobec tego, że w więzieniu przesiedziała już 7 miesięcy, polecił ją bezzwłocznie uwolnić.

(a) Wystawa szkoły rysunkowej, profesora Jerzego Lemana (Południowa nr. 2) trwająca trzy dni została zamknięta.

Zgromadzone w czterech dużych pokojach prace wychowalców szkoły, przeważnie ze sfery rzemieślniczych, jakoto ślusarzy, stolarzy, tokarzy, cieśli i t. p. złożyły się na całość wystawy bardzo interesującej. Najliczniej i najlepiej zaprezentował się oddział rysunków ślusarzy, a następnie oddział stolarski, murarski, oraz kolorowe rysunki tkackie. W pracach wystawionych zauważyć było można dobry system nauczania rysunku odręcznego, które wykonali rzemieślnicy nawet mało uzdolnieni. Wystawa wykazała postępy w nauce kreślenia.

Wystawione były także rysunki dzieci od lat 8 do 15-ku.

Tutaj między ołówkowemi i węglowemi rysunkami spotkaliśmy dobre akwarele (kwiaty martwe matowe).

Zawieszone na ścianach rusunki głów z gipsu i z natury były wcale niezłe.

Z pośród uczniów najkorzysyniej przedstawił się p. Bentkowski, który uczęszcza do szkoły od lat 2-eh.

(a) W sprawie podatku od nieruchomości. Przybył do Łodzi rewident ministerium finansów, rz. r. st. baron Tyzenhauzen, w towarzystwie zarządczącego izbą skarbową piotrkowską rz. r. st. Morozowicza.

Celem wizyty barona Tyzenhauzena jest dokonanie rewizji działalności inspektorów podatkowych.

Delegatowi ministerium przedstawiali się wczoraj wszyscy inspektorzy podatkowi i ich pomocnicy. Baron Tyzenhauzen rozpoczął rewizję biur inspektora podatkowego 2-go rewiru m. Łodzi.

Baron Tyzenhauzen zatrzymał się w hotelu Manteuffla.

(f) Opłata za telefony. Główny zarząd poczt i telegrafów rozesłał cykularz zawiadamiający wszystkie biura telefoniczne, że od 1/14 stycznia 1912 roku opłatę za telefony należy wносить, nie jak dotychczas do kas powiatowych, lecz wprost na stacyi telefonicznej przy złożeniu odpowiedniej deklaracji.

Wnoszenie opłat do kas powiatowych było dość utrudnione z powodu ścisłości i natłoku różnych interesantów.

(h) Prośba do publiczności. Nadzwyczajna ilość pożarów w ostatnich czasach, niewątpliwie denerwująca oddziaływa na mieszkańców miasta. Kiedy zaś spostrzegają pędzące oddziały straży do pożarów, a tem więcej, kiedy usłyszą brzmienie syren, zwiastujących, że pożar przybiera groźniejsze rozmiary i jest potrzebna pomoc, prawie całego kompletu straży ogniowej, ze wszystkich stron telefonicznie setki osób zapytują się straży, gdzie pożar? Zapytujący nie zdają sobie sprawy, na jakie trudności narażają dyżurnego strażaka, pozostającego w oddziale. Po wyjeździe strażaków, pozostaje on sam jeden w oddziale; na nim leży odpowiedzialność, by bezzwłocznie zawiadomić o pożarze komendanta straży, wicekomendanta, naczelnika oddziału, dwu jego pomocników, felczera, najbliższej ognia zamieszkałych strażaków, posiadających u siebie telefon.

Niezależnie od tych czynności, otrzymuje on dyspozycje od starszego topornika, który, kiedy przybył z oddziałem do ognia, wydaje rozporządzenia: puścić syrenę, wysłać beczki zapasowe z wodą, parową sikawkę, drabiny i inne niezbędne narzędzia.

W chwilach tej pracy, dzwonek telefonu nie milknie, setki zapytań: gdzie się pali? co się pali? jaka fabryka? a nawet ilu robotników w niej pracuje?

Na zapytania te niezawsze on jest w możności odpowiedzieć, lecz pytający nie zwraca na to uwagi i odrywa tego człowieka od pracy, a często bardzo powstrzymuje wydanie nagłych dyspozycji.

Komendantura straży ogniowej uprzejmie prosi mieszkańców, którzy chcą dowiedzieć się, gdzie pożar, aby o to bezpośrednio zapytywali stacyi telefonicznej, która zwykle pierwszą wie o miejscu pożaru. Jak również komendantura prosi panie telefonistki, żeby informowały publiczność, czem znacznie ułatwią zadanie straży.

(a) Motor naftowy. We czwartek wobec zaproszonych osób i przedstawicieli prasy, p. Grahla, w pracowni swojej przy ulicy Widzewskiej nr. 146 demonstrował wynaleziony przez siebie motor naftowy.

Różni się on od stosowanych dotychczas wojną konstrukcją, mianowicie cylinder i tłok umieszczone są pionowo.

Dla wprowadzenia motoru w ruch rozgrzewa się lapką spirytusową w ciągu 10 minut umieszczoną nad cylindrem t. zw. gruszką. Do cylindra dopływa z jednej strony z rezerwooru ropa naftowa, za pomocą specjalnej rurki, z drugiej zaś woda. Gruszka spala w cylindrze ropę, skutkiem czego wytwarza się gaz, który sprężystością swoją wprawia w ruch tłok w motorze.

Reguluje wodę wprowadzaną do cylindra mały rezerwuuar, wskazujący ilość znajdującą się w cylindrze wody i nie puszczającej nadmiaru.

NA ŚWIĘTA.

— Panie baronie, odlakierowałem te najmodniejsze dziś na świecie zabawki! Można do tego nabyć flower. Niech się nasza działwa wprawia!

Motor jest o sile 10 koni. Koło obrotowe transmisyjne robi 280 obrotów na minutę.

Demonstrowany przez p. Grahla motor zajmuje mało miejsca, zużywa mniej nafty i tłok nie niszczy się tak szybko.

Zbudowany motor pod nazwą „Merkury” — sprzedany został za rb. 1800 do fabryki pończoch w Opocznie.

(a) Zawieszenie wypłat w Cesarstwie. Według „Komersanta”; zawiesił wypłaty G. P. Strulew w Moskwie, na sumę 250,000 rubli. Handlował wyrobami manufakturowymi. Firma istnieje już 22 lata. Obrót roczny półmiliona rubli. Przyczyna trudności płatniczych — straty skutkiem nieuregulowania zobowiązań przez drobnych handlujących w miastach prowincjonalnych oraz odmowy kredytu w bankach.

Dotychczas banki udzielały Strulewowi niewielkiego kredytu przyczem zmuszony był dyskontować i u prywatnych dyskonterów.

W ostatnich czasach banki zupełnie zamknęły kredyt. Cały interes Strulew scedował na swoją żonę. Z wierzycielami Strulew pragnie wejść w układy, proponując im 40% do 50% z rozplaty na 6, 9 i 12 miesięcy.

Część wierzycieli zgodziła się na propozycję. Wśród nich figurują firmy łódzkie.

— W Homlu zawiesił wypłaty Dom komisyowy Hisela Szkolnikowa. Pasywa wynoszą 65 tysięcy rb. Bankrut porozumiał się z wierzycielami na 45—50%. Wexle podpisuje jego żona Chaja Szkolnikowa.

— W Turkiestanie zawiesił wypłaty Kari Szarifbajew, handlujący wyrobami manufakturowymi. Magazyn opieczetowany przez wierzycieli. Pasywa jeszcze nie wyjaśnione.

— W Warszawie zawiesił wypłaty Kelma Makower, handlujący towarami manufakturowymi. Przyczyna niewypłacalności — ogólny zastój w interesach przemysłowych. Na skutek starań Makowera sąd handlowy ogłosił jego upadłość.

Makower oddany został pod nadzór policyi.

— Co do niewypłacalności Domu Handlowego A. Kosołapowa i S. Rieszetnikowa w Samarze, właściciele przedsiębiorstwa zaczęli likwidować interesy, układając się z wierzycielami; proponują 30% gotówką zaraz lub też całkowitą sumę w razie prolongaty na rok.

Większość wierzycieli wyraziła swoją zgodę.

(x) W szacie przedświątecznej. Sklepy łódzkie, jak doroczne — tak i w tym czasie przybrały swoje wystawy niekiedy z wielkim przepychem.

Sklep kwiatowy Gundelacha na rogu Piotrkowskiej i Przejazd urządził zjazd na saneczkach, Szmehel i Rosner urządzili bardzo efektownie zimą ze śniegiem spadającym, Szmehel kapliczkę oświetloną barwnymi lampkami.

Zyrardow pokazał wystawę nakryć stoło-

wych oraz bielizny, firma Gostyńskiego zakryła efektownie gwiazdą okno.

Bogato udekorowali swoje wystawy bar „Luwr” i kompania „Sienger”.

Jednym słowem wiele firm bajecznie ubrały szyby wystawowe. Nawet sklepy właścicieli żydowskich przybrały niekiedy choinkami swoje okna.

(x) Tramwaje. Dzisiaj z powodu wigili tramwaje zjeżdżają o godzinie 8 wieczorem, a w poniedziałek wyjadą dopiero po nabożeństwie, czyli około godz. 12 w południe.

(x) „Jasełka”. Przedstawienia „Jasełek”, wystawionych przez Koło dramatyczne Stow. robotników chrześcijańskich, rozpoczną się w drugie święto, t. j. w nadchodzący wtorek, dnia 26 b. m. po południu.

Jasełka w roku bieżącym będą wystawione ze szczególną starannością i dużym nakładem pracy, na tle artystycznie wykończonych wspaniałych dekoracji. Kostiumy nowe. Przedstawienie wtorkowe rozpocznie się o godz. 3 po południu. Tegoż dnia wieczorem Koło dramatyczne robotników chrześcijańskich odegra „Pod godłem krzyża”, obraz historyczny w 4 aktach C. Danielewskiego. Początek o godzinie 7 wieczorem.

Przedstawienia odbywać się będą w domu własnym Tow. robotników chrześcijańskich, ul. Przejazd nr. 34.

(a) „Gwiazdka” w ochronie. Doroczna „Gwiazdka” w pierwszej ochronie chrześcijańskiego Towarzystwa dobroczynności, przy ulicy Smugowej № 6, jaką zapowiedziano w czwartek, o godz. 5-ej po południu — nie miała tego, co w latach ubiegłych uroczystego charakteru, gromadząc zwykle liczne zastępy pań opiekunek i szersze grono osób, interesujących się losami instytucji. Po za szczerpłem gronem członków Komitetu ochrony oraz kilku z pośród osób zaproszonych z proboszczem parafii Staromiejskiej ks. dziekanem A. Gniazdowskim — nikogo więcej nie było.

Obchód tradycyjnej „Gwiazdki” wypadł bardzo skromnie.

Zgromadzone wszystkie dzieci w oddziałach ochrony i szkoły, ubrane czysto i schludnie. W jednej z sal ustawiono jarzącą choinkę, na której zawieszono różne świecidełka.

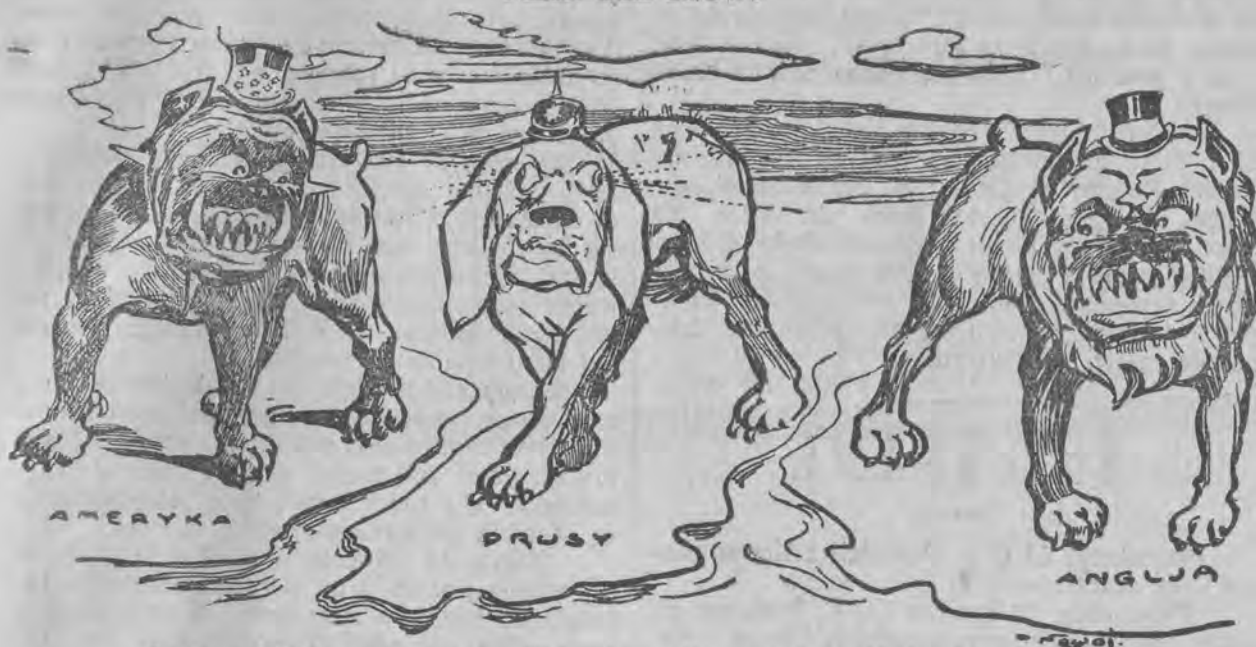
Uroczystość rozpoczęła odegraniem przez starszą działkę komedijki na tle ludowym p. t. „Dobra wróżka”. Wykonanie było dobre, działka wyuczona deklamowała ładnie.

Następnie odśpiewano kolendy, poczem działce rozdano podarki gwiazdkowe w postaci bakali, łakoci oraz ubrań.

Ogólna liczba dzieci płci obojej w ochronie i szkole wynosi obecnie 450.

(x) Z „Lutni”. Wieczór Sylwestrowski odbę-

PIEŚŃ BEZ SŁÓW!

Stróże porządku prawnego w Chinach, czyli zmartwiony Medorek!

dzie się w dniu 31 w niedzielę, a nie w sobotę, jak mylnie wydrukowano w zaproszeniach.

(x) Podział czynności. Zarząd Stowarzyszenia nauczycieli chrześcijan w Łodzi na ostatnim posiedzeniu dzielił pomiędzy sobą mandaty w sposób następujący: prezes Roman Tulin, wiceprezes Paweł Foerster, skarbnik Paweł Maciński, sekretarz Kazimierz Tomaszewski, gospodarz Szymon Merklajn, przewodząca sekcji naukowej Adela Koziołkiewiczówna, przewodniczący sekcji bibliotecznej i biura rekomendacji pracy Tomasz Kilański.

(a) „Gwiazdka“ w Przytułku. Tradycyjna uroczystość „Gwiazdki“, urządzanej corocznie dla pensjonarzy Przytułku starców i kalek, zgromadziła wczoraj, o godz. 6-ej wieczorem w gmachu przy ul. Dzielnej nr. 52—liczny zastęp osób.

Zaproszeni przez prezesa Przytułku, p. Matycego Sprzączkowskiego udali się do kaplicy katolickiej, na pierwszym piętrze, gdzie oczekiwali zebrani pensjonarze wyznania katolickiego. Nabożeństwo odprawił ksiądz-prałat Wacław Wyrzykowski, po ukończeniu którego przemawiał do wsłuchujących się z wielką uwagą starców kobiet i mężczyzn.

Następnie udano się na drugie piętro do kaplicy ewangelickiej, gdzie nabożeństwo odprawił pastor R. Gundlach, przemawiający po niemiecku i polsku.

Nabożeństwu towarzyszyły pienia religijne wychowawców ochrony. Po tej ceremonii zgromadzeni udali się do sal dolnych, w których zajaśniały choiny; w jednej z sal zgromadzono same kobiety, w drugiej mężczyźni.

Do pensjonarzów przemawiał w imieniu komitetu przytułku szlonek p. Wacław Drozdowski, potem pastor Gundlach. Obaj podnosili zasługi dobroczyńców, na czele których stoją pani Anna Scheiblerowa i p. Edward Herbst. Pierwsza na tegoroczną „Gwiazdkę“ ofiarowała różne podarunki w naturze, drugi po 50 kop. dla każdego pensjonarza.

W przemówieniu swem pastor Gundlach zachęcał pensjonarzy, aby zanieśli modły do Boga prosząc o wyzdrowienie chorej obecnie pani Scheiblerowej.

Pensjonarzom, jako podarunki, rozdano struclę, bakalie, tytoń, fajki i t. p. Rozdawnictwem zajęły się panie opiekunki.

Nie zapomniano też o chorych w liczbie 80, umieszczonych w szpitaliku na 3-ciem piętrze. Tutaj też zapalono choinę przy której słowa pociechy wlewał w dusze cierpiących ks. Wyrzykowski i pastor Gundlach. Była to chwila bardzo rozrzewniająca.

Ogólna liczba pensjonarzy w przytułku jest obecnie 301, mianowicie: 199 kobiet i 102 mężczyzn. Według wyznań: katolików 164, ewangelików — 135; prawosławnych 2-ch.

(x) Sylwester w „Harmonii“. W niedzielę, dnia 31 grudnia r. b., dorocznym zwyczajem Tow. muz.-dram. „Harmonia“ urządza w sali Domu ludowego, przy ul. Przejazd nr. 34, wieczór taneczny dla członków swych, ich rodzin i zaproszonych gości. Początek o godz. 9 wieczorem.

(a) Odzity. Gubernator piotrkowski zezwolił Łódzkiemu Tokarzystwu krzewienia oświaty na wygłoszenie w lokalu tegoż 9 przedstawionych do zatwierdzenia odczytów pp. Mieczysława Hertra, Mieczysława Dominikiewicza, A. Dobrowolskiego, Mieczysława Kaufmana i Konstantego Wysznackiego.

(a) Nowe pismo. Wczoraj wyszedł pierwszy numer nowej gazety niemieckiej p. t. „Łodzer Rundschau und Handelsblatt“.

Wydawcą jest p. Wilhelm Neumann; redaktorem p. Adolf von Keussler.

(a) Przeciw pożarom. Cały szereg pożarów fabryk, jakie nawiedziły w ostatnich czasach Łódź pobudził władze do przedsięwzięcia środków, mających na celu zapobieżenie tym katastrofom pożarowym.

Z polecenia gubernatora piotrkowskiego policmajster m. Łodzi przystąpił do opracowania projektu walki z pożarami w Łodzi.

(a) Zawieszenie wypłat. W Tomaszowie zawiesiła wypłaty firma, wyrabiająca towary wełniane, Moritz Dyskin.

W Petersburgu zawiesił wypłaty Dom Handlowy „S. A. Izrailewicz i S-ka“ prowadzący handel sukienkami towarami. Pasywa wynoszą 160,000 rubli.

(x) Kabaret „Blady zając“. Zapowiedziany na wtorek, dnia 26 b. m. występ zespołu kabaretowego „Blady zając“, wzbudził ogólne zainteresowanie. Kierownik literacki, p. Tadeusz Ulanowski, tak dobrze zapisany w pamięci Łódzian, wystąpi z nową seryą „Kalamburów“, wśród których spora liczba osnuta jest na stosunkach łódzkich. Pani Mary Mrozińska wypowie szereg utworów T. Ulanowskiego, L. Choromańskiego, M. Poznańskiego i innych. J. Urstein odśpiewa szereg lekkich piosenek J. Boczkowskiego, K. Rostworowskiego, W. Krupińskiego i t. p., zaś p. W. Jazdoch — szereg nieznanych piosenek lirycznych. Wreszcie p. Tom (autor tekstu popularnej piosenki „Na Czerniakowskiej“, z muzyką J. Boczkowskiego), wypowie szereg utworów satyrycznych własnych i innych. „Blady zając“, mając za dewizę: „Nie my bawimy was, lecz bawimy się razem z wami“, utrzymuje salę w ścisłym kontakcie z estradą.

(x) Z „Casino“. Artystycznie i z komfortem urządzony kinematograf „Casino“ cieszy się powodzeniem.

Na programy składają się obrazy z natury, treści naukowej i ze scen teatralnych, wykonanych przez doskonałych artystów. Wszystkie obrazy otrzymują się z pierwszej ręki i są demonstrowane faktycznie jako nowość.

(d) Kary administracyjne. Z rozporządzenia gubernatora piotrkowskiego skazani zostali administracyjnie: Leon Wirem za użycie noża w bójkę na trzy miesiące więzienia; Wacław Strzeszyński, Stanisław Banasiak, Józef Chudzik i Bronisław Kostrzewa za noszenie przy sobie noża na 3 miesiące więzienia każdego.

(d) Zestawienia. Z rozporządzenia Warszawskiego General-Gubernatora Reinholdowi-Emilowi Wencke i Samuelowi Ritowi wzbronione zostało

zamieszkanie: Wenckiemu—na czas trwania stanu wyjątkowego w granicach Królestwa Polskiego i Ritowi—w guberniach warszawskiej, piotrkowskiej, lubelskiej i siedleckiej na czas ochrony wzmacnionej.

(a) Niedbalstwo rządów domów. Przy ulicy Piotrkowskiej nr. 56 przebudowują całkowicie dom parterowy, skutkiem czego ulegają remonci klatki schodowe przyległych oficyn. Mimo to podwórze, wejście do oficyn, klatki schodowe pogrążone są w ciemności. Ani rządca domu, ani też stróż nie dbają o wygodę lokatorów, jako też interesantów przychodzących tutaj do Agencji telegraficznej lub kantorów i składów fabrycznych. To też wypadki potłuczeń zdarzają się dość często.

Onegdaj dziennikarz tutejszy, p. K., skutkiem ciemności, nie zauważywszy, że kładka drewniana zsunięta, padł na bruk i uległ potłuczeniu i zwichnięciu prawej ręki. O wypadku tym zameldowano policji.

(d) Aresztowanie fabrykanta. Froim Lew, dzierżawca fabryki, przy ul. Wólczańskiej № 125, która spłonęła onegdaj w nocy, został aresztowany.

(d) Napad i rabunek. Wczoraj na rogu ulic Franciszkańskiej i Brzezińskiej na przechodzącego Antoniego Wiśniewskiego napadło czterech nieznanych drabów i, powaliwszy go na ziemię, zrabowali mu 6 par damskich bucików wartości 18 rub. Na krzyk napastowanego zbiegli się przechodnie, co widząc rabusie zbiegli z łupem. Zawiadomiona o rabunku policja zajęła się energicznie odszukiwaniem rzeźmieszków.

(a) Nagły zgon. Wczoraj w fabryce K. Hofrichtera, przy ulicy Kątnej nr. 15, zmarł nagle, skutkiem ataku epileptycznego robotnik 24 letni Jan Morawski, zamieszkały na tejże ulicy nr. 25.

S Z T U K A.

(x) Teatr popularny. Podczas świąt Bożego Narodzenia Teatr popularny czynny będzie po dwa razy dziennie aż do środy wieczorem.

W niedzielę wyjątkowo z powodu wigilii dane będzie jedno tylko przedstawienie popołudniowe, które rozpocznie się o godz. 2 po poł., a skończy się o godz. 5-ej. Wypełni je czarodziejski wodewil w 5-iu aktach ze śpiewami i tańcami p. t. „Pan Twardowski“.

Przedstawienia popołudniowe odbędą się w następującym porządku: w poniedziałek „Kmicic“ obraz sceniczny w 6-iu aktach z powieści Sienkiewicza „Potop“; we wtorek „Krakowskie zuchy“ wodewil w 4-ch aktach Turskiego; we środę „Flirt“ komedia M. Bałuckiego w 4-ch aktach. Początek o godz. 3 po poł.

Przedstawienia wieczorne wypełnią: w poniedziałek „Pan Twardowski“ drugi raz; we wtorek „Flirt“ po raz pierwszy; we środę „Żywy trup“ Leona Tolstoja. Początek o godzinie 8-ej m. 15 wiecz.

Na wszystkie te przedstawienia od niedzieli włącznie bilety są sprzedawane w kasie teatralnej przez cały dzień.

(x) Operetka. Na dni świąteczne zjeżdża do Łodzi operetka z Kalisza pod wodzą Juliana Myszowskiego i poczynając od niedzieli dnia 24 b. m. dawać będzie przedstawienia w Teatrze Wielkim (Sellina). W niedzielę po południu pójdzie „Cnotliwa Zuzanna“. Widowisko to wyjątkowo rozpocznie się o godzinie 2 po południu a skończy o godzinie 5. W poniedziałek zaś, wtorek i środę dane będą po dwa przedstawienia dziennie, które wypełnią: „Miłość cygańska“, „Manewry jesienne“, „Tajemnice haremu“, „Panna z lalką“ i „Noc miłości“.

(x) Koncert popularny „Liry“. Przypominamy, iż w dniu 26-ym grudnia t. j. w trzeci dzień świąt, punktualnie o godzinie 4-ej po południu, w lokalu własnym przy ulicy Widzewskiej № 73, odbędzie się drugi z kolei koncert popularny urządzony z inicjatywy rzem. Tow. śpiewaczego „Lira“.

Bilet wejścia—20 kop. Programy i garderoba bezpłatnie.

Koncert Boujuklego. Rzadko który wirtuoz doszedł takszybko do sławy jak Boujukli. Zawdzięczać to może swojemu niepospolitemu talentowi wirtuozowskiemu i niezwykłemu temperamentowi, którym porywa słuchaczy. Przytem Boujukli ma w sobie i w zachowaniu się dużo

dziwaczności, co w dzisiejszych czasach też płaca, pospółstwo bowiem leci na wszelką ekscentryczność. Oslawiony ten pianista dał w czwartek własny koncert w Łodzi wobec stosunkowo, jak na czas przedświąteczny, liczego audytorium. Program wypełniły wyłącznie utwory Franciszka Liszta, zapewne z okazji stułetniej rocznicy urodzin wielkiego mistrza węgierskiego.

Wszystkie kompozycje Liszta, trzeba przyznać, nie odznaczały się wielką głębią natchnienia, pisane były więcej dla popisu wirtuozowskiego, pełne kolorytu błyskotliwości i efektów dynamicznych, wychodziły z pod palców Boujuckiego z prawdziwą brawurą, znać było pokrewieństwo ducha pomiędzy twórcą i odtwórcą.

Program zawierał najrozmaitsze utwory, które Liszt ujął w formę seryi. Pierwsza część programu zawierała seryę kompozycji, pisanych pod wrażeniem podróży do Włoch, rozmaite „canzonetty”, sonety Petrarki i wielką fantazję muzyczną, skreśloną pod wpływem dzieł Dante'go. W drugiej części programu były wyjątki z „wielkich” muzycznych Rossiniego, rapsodya węgierska nr. 5, „Sen miłośny” (Liebestraum) i fantazyja na tematy z „Fausta”.

Olbrzymi ten program był bezwarunkowo piękny, dający dokładne pojęcie o twórczości Liszta, ale też z drugiej strony zanadto jednostajny.

Boujucki, jak zwykle, często fałszował, nie trafiając w klawisze, lub zmieniając harmonię, miewał jednak chwile, gdy rozegrał się, wówczas porywał swym ognistym temperamentem, imponował lwią siłą i prawdziwie artystyczną duszą.

Grał na fortepianie koncertowym fabryki Seilera, z którego brzmienia był zupełnie zadowolony.

Tadeusz Joteyko.

Z WARSZAWY.

* Gmach teatru polskiego w Wilnie.

W sobotę ubiegłą w Stowarzyszeniu techników w Warszawie, nastąpiło rozstrzygnięcie konkursu, ogłoszonego przed dwoma miesiącami na gmach teatru polskiego w Wilnie.

Jury konkursowe, mające do rozpatrzenia trzy załadowane projekty, pierwszą nagrodę (rubli 1,000) przyznało pracy opatrzonej godłem „Sfinks”. Twórcami tego projektu, w polskim stylu, są inżynierowie-architekci Wacław Michniewicz i Aleksander Parczewski, właściciele biura „Architekt” w Wilnie.

Drugą nagrodę (rb. 600) otrzymał inżynier Prozorow, zaś trzecią (rb. 400) inżynier-architekt August Klein.

Gmach teatru polskiego, jak wiadomo, stanie na nabytym już placu przy rogu ulic Wielkiej Pohulanki, Kaukaskiej i Teatralnej — budowa ma się rozpocząć wczesną wiosną.

Z LITWY I RUSI.

Zamknięcie Stow. „osób pracujących” w Kijowie. Ministerium spraw wewnętrznych na mocy przepisów o ochronie wzmocnionej zamknęło wysoce popularne na Rusi „Tow. osób pracujących”, które miało kilka tysięcy członków. Towarzystwo miało na celu krzewienie kultury i oświaty. Równocześnie rozkazano zamknąć wszystkie oddziały Towarzystwa na prowincyi. Towarzystwo to powstało w r. 1906.

W dniu 1 stycznia r. b. do zakresu działalności Towarzystwa wchodziło: 37 majątków ziemskich, 16 cukrowni, 4 młyny, 3 gorzelnie, 2 stowarzyszenia spożywcze, 2 apteki, 1 huta szklana, 1 browar i 1 linia kolejowa.

Z dzielnic polskich.

KRAKÓW. Z Paryża nadeszła tu wiadomość że brązowa figura króla i konia do pomnika Jagiełły dla Krakowa są już odlane i wysłane. Przesyłka waży przeszło 4000 kg. Po nadejściu do Krakowa odlewy brązowe złożone będą w składzie na Dajwórze. Artysta-rzeźbiarz Wiwulski ukończył już figurę chłopca i odesłał ją do

odlewni. Wykonanie odlewni będzie przeprowadzone w najbliższym czasie, poczem rozpoczną się roboty około usunięcia gipsowych tymczasowych figur z pomnika i około ustawienia nowych brązowych.

STANISŁAWÓW. Partya syońska zwołała na 24 i 25 b. m. konferencję krajową do Stanisławowa. Referaty wygłoszą: p. Adolf Stand, dr. Ringel, dr. Spindel, dr. Reich, dr. Thon. Na zjazd zgłosić się miało przybycie około 200 delegatów z miast galicyjskich. W swojej prasie partyjnej zapowiadają syoniści, że zadaniem konferencji będzie „skrytowanie programu działalności partii syonistycznej”.

TELEGRAMY.

Petersburg, 23 (P.) Powrócił z Krymu prezes Rady ministrów.

Petersburg, 22 grudnia (wł.) Posłowie do Dumy, październikowcy: Gučkow, Lerche i Kariakin wnieśli do Dumy projekt prawa, którego mocą miałyby być podniesione w dwójnasób cła na towary importowane z niektórych państw. Projekt ten jest widocznie skierowany przeciwko Stanom Zjednoczonym, jako skutek zerwania traktatu.

Wiedeń, 22 grudnia (P.) „Neue freie Presse” komunikuje, że tradycyjne od czasu utworzenia delegacji, uroczyste przyjęcie delegatów w roku bieżącym nie będzie miało miejsca.

Paryż, 23 grudnia (P.) W różnych miejscowościach Francji a zwłaszcza na wybrzeżach kanału La Manche, oceanu Atlantycznego i morza Śródziemnego mnóstwo linii telegraficznych i telefonicznych nie działa.

Dundel, 23 grudnia (P.) O godzinie 11 wieczorem w czwartek wybuchły znów gwałtowne rozruchy. Wielotysięczny tłum zebrał na stacyi zatamował ruch pociągów. Policja konna zasypana gradem kamieni. Czterech konstabli poważnie raniono i kilka osób cywilnych. Rozruchy uśmierzono.

Bruksela, 22 grudnia (P.) W całej Belgii panuje burza z ulewą; wszędzie są wypadki zawalenia się budynków. W Gand runął budujący gmach dla projektowanej wystawy. W Ostendzie zginęło mnóstwo łodzi rybackich. Przy zawaleniu się kominów fabrycznych zginęło kilku ludzi.

Derna, 23 grudnia (P.) Batalion strzelców alpejskich, znajdujący się w Plato, ostrzeliwano gwałtownie pod miastem. Nadeszły posiłki, prawe skrzydło poszło do ataku i odparło nieprzyjaciela. Włochów zginęło trzech, raniono 24. Straty nieprzyjaciela nieznaczące.

Ateny, 23 grudnia (P.) Izba posłów. Minister spraw zagranicznych oświadczył, że rząd nie uważa za dogodnie przedstawiać teraz dokumenty, dotyczące sprawy kretańskiej. Prezes rady z powodu odezwy kretańskiego zebrania rewolucyjnego oświadczył, że rząd trzyma się wyłożonych poprzednio poglądów. Były premier Dragumis oświadczył, że uważa wobec przychylnych zamiarów mocarstw, iż sprawa kretańska może być rozwiązana tylko zgodnie z żądaniem ludności, jeżeli Grecja i Kreta trzymać się będą rozumnej polityki.

Tokio, 23 grudnia (P.) Przywódca nacjonalistów udaje się do Szanghaju w celu wywarcia osobiście nacisku na rewolucjonistów w interesie pokoju.

Sofia, 23 grudnia (P.) Otworzono składki na organizację oddziału sanitarnego, który ma być wysłany do Iztid dla leczenia rannych.

Konstantynopol, 23 grudnia (P.) Agencja Ottomańska ogłasza że wyrazi wielkiego wezbra o pokojowych rokowaniach tłumaczone są niewłaściwie; rząd niema zamiaru nawiązywać rokowań i będzie prowadził wojnę na morzu Czerwonem. Aresztowano kilku urzędników ministerium spraw zagranicznych, oskarżonych o kradzież dokumentów dyplomatycznych.

Waszyngton, 23 grudnia (P.) Taft podpisał rezolucję w kwestyi zerwania traktatu rosyjsko-amerykańskiego.

Konstantynopol, 22 grudnia (wł.) W zamian za zgodę Turcyi na odstąpienie przez rząd egipski Anglii graniczącego z Cyrenajką terytorium Solumu „na czas trwania wojny z Włochami”, Porta miała postawić Anglii za warunek neutral-

ność przyjazną na granicy egipskiej, dalej zobowiązanie się do przeszkodzenia akcji wojennej floty włoskiej na morzu Egejskim i wreszcie do popierania w razie rokowań pokojowych żądania Turcyi, aby zwierzchnictwo nad Trypolisem przyznane było sultanowi.

Saloniki, 22 grudnia (wł.) Trzy włoskie okręty wojenne zarzuciły kotwice w pobliżu portu albańskiego Durazzo. Wkrótce potem zjawiły się jeszcze trzy inne i wymieniły sygnały ze stojącymi już na kotwicach. Obawiając się wyładowania włochów, władze tureckie wysłały natychmiast depezę do Walony, żądając przysłania kilku batalionów piechoty.

Skopje, 22 grudnia (wł.) Gałą ludność muzułmańską w Sandzaku nowobazarskim zaopatrzone w broń palną. Każdy z wyznawców islamu otrzymał od rządu karabin i pewną liczbę nabożów, aby mógł stawić opór natychmiastowo w razie inwazyi austriackiej.

Teryz, 23 grudnia (wł.) W dniu 21 b. m. o godzinie pół do 5 po południu strzelano z zasadki do kozaków rosyjskich. W strzelaninie brały udział nie tylko miejscowe bandy ale także ormianie, poddani tureccy, żandarmeria i policja z domu gubernatorskiego pod kierunkiem policmajstra. Napastników wyparto z zasadki. Karawanseraj rosyjanie zdobyli, Część napastników schroniła się do konsulatu tureckiego.

Straty w ludziach niema. Jeden koń zabity, cztery ranione. U uzbrojonych persów znaleziono karabiny rosyjskie.

Tabryz, 23 grudnia (P.) Po ostrzeliwaniu w południe placówki rosyjskiej w pobliżu domu gubernatorskiego fidaże zaczęli strzelać do oddziału rosyjskiego. Bitwa na ulicach trwała do nocy. Starą cytadelę bombardowano. Wobec poważnego niebezpieczeństwa, zagrażającego instytucjom i poddanym rosyjskim, konsul generalny prosił o przysłanie posiłków.

Z ostatniej chwili.

Petersburg, 22 grudnia (wł.) „Nowoje Wremia” drukuje list otwarty Związku studenckiego nacjonalistycznego do studentów we Lwowie.

Autorowie listu oświadczają, że poczytują kwestję chełmską za sprawę wewnętrzną rosyjską, do której nie powinni się mieszać obywatele zagraniczni. Ludność Chełmszczyzny obronę prawostawia i narodowości rosyjskiej przypieczętowała krwią swych męczenników. Czasy panowania polskiego przeszły bezpowrotnie, a z niemi zniknęły prawa historyczne do tej ziemi całkowicie rosyjskiej.

Petersburg, 23 grudnia (wł.) Wczoraj poseł perski akredytowany przy dworze rosyjskim złożył wizytę ministrowi spraw wewnętrznych i oświadczył w imieniu swego rządu, że wszystkie żądania rosyjskie, wyszczególnione w ultimatum rosyjskiem zostały przyjęte.

Rosyjski minister spraw zagranicznych przyjął to do wiadomości.

Petersburg, 23 grudnia (wł.) Urzędowa Agencja Petersburska poświadcza wiadomość o przyjęciu przez Persję warunków zawartych w ultimatum rosyjskiem.

Kronstadt, 23 grudnia (wł.) Na Bałtyckim morzu ukazała się kra gęsta.

Nizazy Nowogród, 23 grudnia (wł.) Wołga stanęła. Pomiędzy jedną a drugą częścią miasta odbywa się komunikacja na saniach. Przebito jednak lód i zaprowadzono komunikację statkami.

Nikołajew, 23 grudnia (wł.) Bug stanął.

Moskwa, 23 grudnia (wł.) Główna część fabryki tkackiej, należącej do Towarzystwa Siemionowskiego — zgorzała.

Teheran, 23 grudnia (wł.) Władze tutejsze poleciły swemu posłowi w Petersburgu złożyć w ministerium spraw wewnętrznych oświadczenie, że przyjmują warunki podyktowane przez Rosję.

Numer dzisiejszy składa się z 16-tu stron.

TEATR WIELKI. Druga gościna operetki polskiej. pod dyrekcją JULIANA MYSZKOWSKIEGO.

W niedzielę, 24-go grudnia r. b.

„Cnotliwa Zuzanna”

Początek punktualnie o godzinie 2½,
Koniec o godz. 5-ej.

Ceny niższe.

W poniedziałek, 25 grudnia r. b.

Po południu o godz. 3-ej
„Miłość cygańska”
Operetka w 3-ch aktach.Wieczorem o godzinie 8¼
„Manewry jesienne”
Operetka w 3-ch aktach

Chór 24 osób. Orkiestra własna. Kapelmistrz Jan Lasocki.

We wtorek, d. 26 grudnia r. b.

Po południu o godz. 3-ej.
„Tajemnice haremu”
Operetka w 3-ch aktach.Wieczorem o godzinie 8¼ NOWOŚĆ !!!
„Panna z lalką”
Operetka w 3-ch aktach

W środę, dnia 27 grudnia r. b.

Po południu o godz. 3-ej po raz drugi
„Panna z lalką”
Operetka w 3-ch aktach.Wieczorem o godz. 8¼
Ostatnie przedstaw. „Nowość”.
„Noc miłości”
Operetka komiczna w 3-ch aktach.

Bilety nabywać można w kasie Teatru Wielkiego codziennie od godz. 10 rano do 1 w poł. i od 5 po południu.

4852

Przedświadczenia sposobność!

W sobotę dnia 10/25 grudnia po połud. otwarcie naszego
Specyjalnego **MAGAZYNU** wysortowanego i zabrakowanego
obuwia. **Każdemu** zdarza się sposobność kupna prawdziwie trwałego
i ładnego obuwia za bardzo tanie pieniądze. **OBUWIE** męskie, damskie
i dziecięce, oraz buty po niskiej cenie **już od rubla i za parę.**

Lódzki Magazyn
St.-P. Towarzystwa Mechanicznego Obuwia
(teraz) „**Skorochód**” Piotrkowsk № 53.

4099

Dr. B. Rejt

Średnia № 5, powrócił.

Sp. choroby skórne, włosów, weneryczne,
moczopłciowe, i kosmetyka lekarska. Leczenie sy-
philisu Salvarsanem Ehrlich-Hata 606 (In-
terven) Leczenie elektrycznością (elektrolizą) i masa-
żem wibracyjnym. Godziny przyjęć od 8—1 i od 4—8 w.
w niedzielę i święta od 9—2 p.p. Dla Pań osobna
poczekalnia. 3689

Piotrkowska 191 dawniej (200) Lecznica zębów

M. Riesnik-Epstein.

Plombowanie i wyjmowanie zębów bez bólu. Spe-
cjalne laboratorium zębów sztucznych i złotych
koron. Reperacje i przeróbki sztucznych zębów na po-
czekaniu. Ceny bardzo przystępne. 377

Zakład krawiecki J. KOZŁOWSKIEGO

przeniesiony został na ulicę Benepykta № 1.
ZAOPATRZONY W NAJNOWSZE MATERIAŁY KRA-
JOWE I ZAGRANICZNE. 3021

Kotły czysci i repara solidnie fabryka kółków Ko-
pięczny. Suwalska 24 30371

Najpierwsi Profesoremie całego świata

wypróbowali poczęści w swej olbrzymiej prywatnej praktyce, poczęści zaś w szpitalach i klinikach znany, wzmacniający nerwy środek **Muiracithine Alex-
andra** i zgadzają się niemal jednogłośnie na to, że preparat ten, ilekroć nim leczyli wypadki przedwczesnego wyczerpania nerwowego i związanych z niem obja-
wów wtórnych, jako to: bóle głowy, opresje, szum w uszach, zanik pamięci, drgawki, zaburzenia w trawieniu, zawroty głowy, brak kołatania serca, łatwa pobu-
dliwość, rozdrażnienie, zmęczenie i t. d. działał **nadzwyczaj skutecznie.**

Obszerna literatura o **Muiracithine Alexandra**, która każdemu życzącemu wysyłana jest gratis i franco, zawiera nader interesujące sprawozda-
nia o pomyślnych wynikach w wyżej wzmiankowanych cierpieniach dlatego też **wszystkich neurasteników** treść broszurki o **Muiracithine Alex-
andra** i polecamy im gorąco przeczytanie tejże. Jestto bowiem preparat którego naukowa sława z biegiem lat uznana została, a liczne orzeczenia pierwszych
powag lekarskich opinię tą potwierdzają. Niezwykle dodatnie działanie, osiągnięte we wszystkich wypadkach za pomocą

Muiracithine Alexandra

wytworzyło wielką popularność tego preparatu i szybko go rozpowszechniło. Zaleca się też każdemu posługiwanie się tym środkiem, Literatura gratis fran-
ko na żądanie.

Kantor chemicznych preparatów, St. Petersburg, Mała Koniuszna № 10.

OSTRZEŻENIE: We własnym interesie należy zwracać baczną uwagę na nazwę: **Muiracithine Alexandra.**

Główny skład dla Królestwa Polskiego: S. Rościszewski i J. Kirchmayer, Warszawa, Bracka 6. W Wilnie dostać można u J. B. Segalla i we
wszystkich innych aptekach. 2853

W dniu 22 b. m. zmarł po ciężkich cierpieniach długoletni nasz członek założyciel

JAN DURSKE

W zmarłym tracimy dobrego towarzysza, po którym pamięć długo w sercach naszych pozostanie.

Zarząd Stowarzyszenia Majstrów Fabrycznych gub. piotrkowskiej.

Kronika antialkoholowa.

DOMY ROBOCZE DLA ROBOTNIKÓW.

Co do tych dobroczynnych urządzeń jest Wirttembergia wzorem i przykładem. O takim do-

mu w Rawensbergu w Górnej Szwabii czytamy w „Blätter fuer das Armenwesen” (Nr. 17 t. r.) co następuje: „Gdyby tego domu tutaj nie było, to większość robotników podróżnych, nie mających pracy, wogóle wszyscy, którym się pracować nie chce, użebrałoby sobie potrzebne pienią-

dze, przez coby tysiące marek mieszkańcom odjęto, a z tych większa część wydana była zupełnie bezkorzystnie na wódkę. A tak żebrząc im nie wolno; dostaną bowiem tutaj w takim domu pracę przejściową, za co mają prawo do zupełnego utrzymania. Alkoholu tutaj nie dostaną pod żadną postacią. I z satysfakcją skonstatować można, z jaką jednak radością i z jakim zadowoleniem każdy po pracy z kubeczkiem swoim podąży do źródła po napój zdrowotny. Właśnie to wykluczenie wszelkich trunków alkoholowych i praca, którą tutaj znajduje zaraz, odzwyczajając od skosztowania życia żebraczego, chroni od noclegu po knajpach, oberżach, gdzie każdego wieczoru prawie zmuszonym by był się upić. Iluż już na tej drodze, przez takie domy, uszło zupełnej ruiny i zachowało chęć do życia pocziwego i pracy — a iluż przez nie powróciło tą drogą do uczciwej i trzeźwej pracy, o tem napisać można dużo!”

Zakład chirurgiczno-ortopedyczny D-RA TOMASZEWSKIEGO

2989 Andrzejka № 3. Telefonu 17-50.

Leczenie skrzywień kręgosłupa i kończyn, chorób stawowych i t. d. Gimnastyka lecznicza. Aparaty mechaniczne. Masaż wibracyjny i ręczny. Kąpiele elektryczno-słoneczne i gorącym powietrzem. Elektryzacja.

„THE BIO-EXPRESS“

Zielona 2.

DZIŚ, JUTRO I POJUTRZE

NADZWYCZAJNY PROGRAM.

HRABINA de CHALON

wstrząsający dramat historyczny w 2-ch częściach i wiele innych pięknych obrazów.
Tydzień gwiazdkowy. Każde dziecko dostaje gwiazdkę!

DROBNE OGŁOSZENIA.

A.A.A.A.A. Która z pań chce mieć dobrą bonę, gospodynię, kucharkę, młodszą niankę ze świadectwami — rekomendacją, proszę się zgłosić tylko do kantoru służby i Bon Apolonii Fiszer, ul. Piotrkowska 10. 10568-10wcs-2

A.A. Garnitur mebli pluszowy, trema, słupy, stoliki, palmy, obrazy, kredens, stół, krzesła, łóżka z materacami, umywalnie, bielizniarkę lustrzaną, tualetę, szafy, otomanę wysoką, biurko, bibliotekę, etażerkę, różne drobiazgi sprzedam za bezcen. Piotrkowska 225, m. 2. 10575-3-5

A. Zakład freblowski I. Krakowskiej, Skwerowa 16 vis à vis ogrodu. Rysunki słońd, niemiecka konwersacja. Zapisy, codziennie. Kompletu popołudniowe między godz. 3-6. 10536-10-4

Aprteczny uczeń potrzebny z praktyką i rekomendacją. Rzgówka, obok kościoła, nowa apteka. 10612

Człowiek inteligentny, trzeźwy, sumienny i uczciwy z 15-letnią praktyką biurową w polskim, rosyjskim i mniej niemieckim, poszukuje jakiegokolwiek odpowiedniego zajęcia. Łaskawe oferty: „Rozwój”, „F. F.”. 10614-5-1

Dziewczynka 4-letnia zaginęła w czwartek rano. Proszę odprowadzić: Franciszkańska 11, Rogaczewski. 10619

Do wynajęcia sklep i mieszkanie natychmiast. Sosnowa № 16. wiadomość u stróża. 10562-3-5

Fryzjerka czesze i przyjmuje wszelką robotę włosową. Szosa Rokibińska 41, Kuczeńska. 10607

Gramofony, płyty, najświeższe koledy po cenach bardzo niskich, za gotówkę i na raty; przyjmuję także reparację. Długa 64 przy Benedykta. Rynkowski. 10581-3-5

Gospodarstwo: 6 mórg. przy tem ogród, inwentarz żywy i martwy, sprzedam lub zamienię na dom. Wiadomość na miejscu. Gmina Wiskitno, wieś Grodzisko, 5 wiorst od Łodzi. Andrzej Droszcz. 10605-2-1

Gwiazdka! Łóżka żelazne, umywalki, materace, serwisy. Najtaniej na raty. Wyrób własny. Mikołajewska 25. 10501-4scs-4

Jest do sprzedania 26 morgów Szlacheckiej ziemi z budynkami, blisko Strykowa, 2700 rb. tylko zaraz. Rozwadowska 13, m. 30, Łykowski. 10610

Jest do oddania piwiarnia z ciepłą zakaskami. Wiadomość w filii piekarskiej. Widzewska № 152. 10589-2-2

Jest chłopczyk do oddania na własność, tygodniowo, nie chrzczony. Szkolna № 15-18. 10584-3-2

Jest do sprzedania dom z placem tanio, w cenie 2400 rb. Wiadomość w sklepie Nowaka № 4. 10533-2s-2

Kawiarnia do sprzedania tanio od nowego roku: Północna № 32, róg Franciszkańskiej. 10507-3-5

Lokaj z dobrymi świadectwami poszukuje zajęcia od 1 stycznia, kawaler lat 27. Benedykta № 9, m. 12. 10567-2s-2

Maszynę parową 18-20 H.P. używaną w dobrym stanie, kupię. Oferty pod „J.A.” w Rozwoju”. 10596-2-2

Nauczyciela ludowego posady poszukuję. Pasaż Szulca 11, m. 17. 10616

Nauczyciel ludowy za wyszukanie odpowiedniej posady przy fabryce zaraz, lub od 100 rubli. Świadectwa chlubne. Ul. Targowa 45, m. 37. 10241-8-4

Od 1 stycznia 1912 r. na trzecim przystanku kolei Elektr. „Kurok” są do wynajęcia 2 sklepy z mieszkaniami, 2 pokoje z kuchnią i pojedyncze. Wiadomość ul. Widzewska № 127; tamże potrzebny stróż w starszym wieku. 10471-4-4wcs

Potrzebne zdolne panienki do szycia kolder. Ulica Zawadzka 55-15. 10602

Praktyczny prezent gwiazdkę, serdaka od 30 kop. Lipińska. Mikołajewska 34, m. 46. 10503-5-4

Przybłąkał się pies żółty do polowania. Można odebrać za zwrotem kosztów. Targowa 103, m. 1. 10588-2-2

Przybłąkał się młody pies buldog, maści szarej. Dowiedzieć się można: ulica Pańska № 8 (u stróża). 10592-3-2

Prosby, apelacje, sprawy karne, inkaso protestowanych weksli. Dawid Maków. Widzewska 36, mieszkania 38. 10617

Pianina, fortepiany nowe, używane, gramofony. Najtaniej na raty. Mikołajewska № 25. 10500-5scps-5

Student Berlińskiego Uniwersytetu udziela lekcji niemieckiego języka. Widzewska 30 m. 28. 10611-2-1

Sklep i mieszkanie do wynajęcia na filję lub na sklep szewski i zdolne na magiel. Suwalska 20. 10615-2-1

Szanujcie Wasze zdrowie! Używajcie znanej w całym świecie herbaty z gór Harcu D-ra Lanera (Harzgebirgsthee), środek skuteczny przy chorobach żołądkowych, reumatyzmu, kaszlu, astmie i in. Cena oryginalnego 1/2 pudełko 50 kop., 1/1 rb. 1. Główna sprzedaż: Ul. Zachodnia № 21, m. 9. 10505-12ss-4

Sklep kolonialny jest do sprzedania zaraz, lub od Nowego Roku, 4w. Anny 22. 9677-10ss-8

Sklep spożywczo-dystrybucyjny do sprzedania z powodu braku obsługi, Przejazd 31. 10590-3-2

Sklep w dobrym punkcie z powodu wyjazdu do sprzedania tanio, Głowska № 10, Bałuty. 10559-3-3

Sprzedam skrzypce stare za 25 rubli, flet i pikolo za 20 rb. i książki z nutami do grania, dobrze zharmonizowane na 6 głosów, kawalków 24, za 12 rb. Wiadomość: ul. Dolna № 36, m. 19, róg Łagiewnickiej. 10595s-1

Uczeń 7-ej klasy przyjmie korepetycję, ewentualnie — korepetycję. Oferty lub adresy w administracji dla „Poszukującego”. 10549-4-4

Uczeń VI-ej klasy poszukuje korepetycji. Oferty lub adresy składać sub. „Uczeń” w „Rozwoju”. 10580-3-5

Wielki wybór ładnych choinek, duża ilość zdalnych do większych lokali i dekoracji, Geyera-Rynek, przy kinematografie „Komet”. 10405-6-6

Weberki doświadczone na baszki mogą się zgłosić do C. Krészla, ul. Wólczańska № 123. 10532-5cs-5

W Częstochowie sprzedam dom za 4000 rubli, w tem placu 5280 t. kwadr. Wiadomość: Rynek Wieluński 45. 10494-5-2

Zakład oczyszczania pierza pościelowego Karola Lamprechta (mieszka Miłsza № 23). Zakład Pańska № 74. 6561-26s-70

Z powodu wyjazdu jest do odstąpienia zaraz sklep. Wiadomość w tymże sklepie, ulica Miłsza 27. 10397-4-3

Zagubione dokumenty.

Bolesław Sokółowski zagubił kartę od paszportu, wydaną z fabryki Rozenblatt. 10609

Franciszek Łosiński zagubił paszport, wydany z gminy Gospodarz, guberni piotrkowskiej. 10608-3-1

Gustaw Fribe zagubił kwit od paszportu wydany z fabryki Leonarda Welkiera i Girbarda. 10561-3-3

Józef Jaroszewski zagubił kartę od paszportu, wydaną z gminy Górki, gub. piotrkowskiej. 10606

Mieczysław Jędruszcak zgubił paszport, wydany z gminy Brzyźnie, pow. sieradzkiego. 10572-3-3

Paweł Michalak zagubił paszport wydany z gminy Marchwacz, gub. kaliskiej. 10577-3-3

Stanisław Szymańczak zagubił paszport wydany z gminy Kaski, gub. warszawskiej, pow. białskiego. 10594-3-2

Władysław Murawa, zagubił kartę od paszportu wydaną z fabryki Heizlera. 10615

Zaginęła karta od paszportu, wydana z fabryki L. Geyera, na imię Edmunda Wiśniewskiego. 10618

Zaginęła karta od paszportu, wydana z fabryki R. Rajnowskiego. Edm. Balera, na imię Jerzego Śladyce, 10604

Zaginęła karta od paszportu wydana z fabryki Barczyńskiego, na imię Konstantego Plewińskiego. 10603

Zaginal paszport na imię Stanisława Muszyńskiego, z gminy Leśmierz, pow. łęczyckiego. 10571-3-5

Zaginal bilet wolnej jazdy do Kuluszek, oraz dowód osobisty z fotografią, na imię Antoniego Kaczmarka. 10565-3-5

Pracownia Gorsetów

dawniej Mikołajowska 53

NATALI KĘDZIERSKIEJ

przyjmuje obstalunki i reparacje.

1575 Piotrkowska 115 m. 6.

Sprzedż Gramofonów

w dużym wyborze, jak również płyty z najlepszych fabryk, ceny niższe niż gdziekolwiek. Zyczącym na raty. Przyjmuje się wszelkie reparacje oraz przerabia się gramofony na pathetony. Uwaga! specjalista Plac Kościelny № 4. Piotrkowska 103, Jurczyński. 4088

B. Feldbrill

Piotrkowska 167 tel. 14-61.

POLECA:

Stal angielską narzędziową śruby różnego kalibru,

Tokarnie pociągowe, Wiertarnie, 4606

Narzędzia angielskie Gwoździe,

Wagi dziesiętne.

Artykuły fabryczne.

Zaginęły weksle

1) wystawiony przez Adama Kabisiewicz na samę 50 rb., platny w styczniu 1912 r., 2) weksel na 300 rb., wystawiony przez Edwarda i Emilię małż. Pypke (in blanco), 2 weksle po 100 rb., in blanco, wystawione przez małżonków Karola i Wilhelmine Minich i żyrant August Wolner. Weksle wyżej wymienione wystawione były na zlecenie Fryderyka Matza. Zastrzeżenia się przed nabyciem gdyż są nieważne. 4800

CYRK Devigné
W Poniedziałek dnia 25, wtorek 26 i środę 27
grudnia 1911 roku

— dane po 2 świąteczne przedstawienia.
Początek dziennego o g. 5 po poł., wieczorne o godz. pół do 9 w.
Jak w dziennym tak i wieczornym przedstawieniu przyjmie udział
cała trupa i **nowi debiutanci**.
Na dzieńne przedstawienie każdy kupujący bilet ma prawo wprowadzić jedno dziecko bezpłatnie, nie starsze nad lat 10.
Występ znakomitego angielskiego tresownika kapitana
Djeri Clarka ze swą trupą

SŁONI-OLBRZYMÓW
Debiut wszechświatowo znanych artystów
TRUPY BANOLLA
(iruwający lądzie).
Do programu dziennego wejście wielka pantomina
„**KOPCIUSZEK**” w której bierze udział 100 dzieci.
Do programu wieczornego wejście wielka pantomina
„**Nowojorscy FALSZERZE MONET**”.
Obraz wzięty z życia znakomitego detektywa Szerloka HOLMESA.
Bierze udział do 100 osób przy 2-ach orkiestrach.
Szczegóły w programach. Początek o g. 8 i pół w.

MIESZKANIA 4884
2 pokoje z kuchnią, pokój z kuchnią (wszystkie z wodociągami),
oraz sklep—sa zaraz do wynajęcia po bardzo umiarkowanych cenach. **Ulica Niska № 5**, obok Rynku Scheiblera, dojazd tramwajem № 40. Bliższe szczegóły u właściciela domu od g. 11—5.

**Miły podarek
dla Panienek
w wieku szkolnym!!!**

Nakładem Księgarni
Ludwika Fiszer
Łódź, Piotrkowska 48,
wyszła z druku, bardzo zajmująca książka dla dziewcząt, z życia pensjonarek, przez L. T. Maede, pod tyt.

**„W świetle
Dziewcząt”**

z 54-go wydania oryginału angielskiego, przełożyła Eliza Wawrzycka. Z 4-ma barwnymi rycinami w ozdobnej oprawie rb. 2.40. 4890

**Praktyczne i stosowne
Podarki Gwiazdkowe**

są dla każdego

MATERIAŁY na ubrania,
palia i kostiumy

te są najlepsze i wartościowe; do nabycia

G. A. Restel & Co.

SŁAD SUKNA

ul. Piotrkowska № 100.

Ważne dla Pań.

Specjalnie tanio sprzedaje
mało używane kostiumy damskie,
suknie balowe, prynceski, oraz
różne halki i bluzki. **Ul. Średnia
№ 23. m. 32.** 4842

**Pracownia
sukien damskich
i dzieciennych
Jadwigi Burzyńskiej**
Główna № 18
m. 30, (parter).

Przyjmuje roboty i wykonuje takowe podług wymagań Szan. Klienteli

**POSZUKUJE
się lokalu**

złożonego z dużej sali i paru
pokojów z kuchnią. Oferty prosimy składać w administracji „Rozwoju” pod lit. „W.P.”. 4878

UWAGA! UWAGA! UWAGA!

№ 91.
Kalosze
petersburskie najnowszych
fasonów. **Obuwie** filcowe
i skórkowe wyrobu Petersbursk.
T-wa Mech. **Dywany i chodniki**
linoleumowe. **Obrusy** i laufry ceratowe,
Artykuły podróżne. **Zabawki**, oraz
wszelkie **wyroby gumowe** poleca
w wielkim wyborze
J. Baumgarten, Piotrkowska 91.
Ceny niebywale niskie!!! Towar wyborowy!!! Wszelkie roboty
linoleumowe wykonywa akuracie i najtaniej!!!
4700

**NAJLEPSZY ŚRODEK
DO MYCIA WŁOSÓW
SHAMPOING
DRA HARROLD**

**Zakład fryzjerski
SALON DAMSKI i MĘSKI**
Przyjmuję wszelkie roboty w zakresie fryzjerstwa i perukarstwa wchodzące oraz Maniure. Polecamy duży wybór loków, postiche i warkoczy po bardzo niskich cenach.
Bracia Staronscy
ul. Piotrkowska nr. 47
1088-15-7
Telefon 28-03

RYSOWNIK

potrzebny z ładnym charakterem
pisma. Oferty z próbnymi rysunkami składać w Wydziale Budowlanym magistratu łódzkiego. 4876

MIÓD

gwarantowanej dobroci po 28 kop.
za funt, oraz wina w najlepszych
gatunkach, bakalie, orzechy, pier-
niki. poleca na święta skład win
Stadnickiego, Andrzeja 10. 4734

ZAGINEŁA KOBIETA

umysłowo chora, licząca lat 45,
bruneta, na lewym policzku (bro-
dawka). Ktoby wiedział gdzie się
znajduje, proszę zawiadomić. Ul.
Wodna 22. **Jankowski.** 4870

MŁYN

5-cio gankowy o sile 25 koni doskonale
urządzony i zaprowadzony, stale czynny
dzień i noc, oraz dom mieszk., wszelkie
zabudowania gospodarskie, inwentarz
żywy i martwy, 20 morgów ziemi, ogród
owocowy i warzywny, 2 studnie etc. etc.

z powodu nadwątłego zdrowia sprzedam lub zamienię na dom
w mieście. Cena 16 tysięcy rubli. Wiadomość: ul. Średnia № 26
w pralni chemicznej M. Sobocińskiego. Telefonu 1044. 4868

NOWY KANTOR SŁUŻBY
ulica Piotrkowska № 27,
w podwórzu. Rekomenduje bony,
gospodynie, sklepowe, szwaczki,
kucharki, pielęgniarki, portye-
rów, lokai, stróżów oraz robotni-
ków rolnych i fabrycznych. 4622

PISARZ

S. WEINTRAUB ŁÓDŹ,
ul. Południowa № 6
pisze do różnych instytucji rządo-
wych apelacje, prośby i t.p. 4460

Do wypożyczenia

**PARYSKIE i WIEDENSKIE
MODELE Z NAJNOWSZYCH
FASONÓW SUKIEŃ BALOWYCH
i MASKARADOWYCH** WYKONYWANE Z
WŁASNEGO MATER.

**SUKNIE DO
SPRZEDANIA** Nowy Rynek Nr. 5, I p. **M. KLEIN.**

TELEFON 24-28.

ZATWIERDZONE PRZEZ MINISTERIUM HANDLU i PRZEMYSŁU

KURSY BUCHALTERYJNE i JĘZYKÓW NOWOŻYTYNYCH

I. Mantinbanda w Łodzi,

ulica Cegielniana 47 (róg Wschodniej).

Wykłady w następnym półroczu rozpoczną się **w poniedziałek dnia
22 stycznia 1912 roku o godzinie 8-ej wieczorem.**

Do programu wprowadzony został również wykład

Stenografii polskiej

i na życzenie ogółu znowu język

„Esperanto”.

Zapisy przyjmuje i bliższych informacji udziela Kancelarya kursów codzien-
nie od godziny 7 do 9-ej wieczorem. Zarządzający kursami **I. Mantinband.**

4073

Międzynarodowe Biuro Ogłoszeń

Wierzbowa 8
w Warszawie

Przyjmuje ogłoszenia do wszystkich gazet i tygodników całego świata, redagując pomysły teksty pg. ameryk. systemu

Piotrkowska 48
w Łodzi

oraz posiada specjalny dział zagranicznych fachowych wydawnictw (fachblätter) najodpowiedniejszych do umieszczania ogłoszeń dla poszukujących agentur lub przedstawicielstw.

3635

Remiza „BRISTOL”

Właśc. **A. NEUMANN**
(dawn. Bartosz), wynajmuje elegancie karety, powozy etc. na godziny, dnie i miesiące dla jazdy po mieście, do miast sąsiednich i na polowanie po cenach umiarkowanych. Staranna obsługa! Ul. Piotrkowska M. 119, telefon 2849r.

**FABRYKA
BAMBUSOWO-KOSZYKARSKA**

(Walentego)

Przybysza

w Łodzi, Widzewska 5,
(róg Średniej).

Telefon 22-33.

Nagrodzona wieloma medalami.

Specjalność: Kosze do fabryk.

Wyrabiam:

Mebles bambusowe pluszem kryte,
Mebles bambusowe matą kryte,
Bambusowe etażerki,
Bambusowe stoły do kwiatów,
Bambusowe garnitarki dziecięce,
Bambusowe parawany,
Bambusowe ekrany,
Kosze do podróży,
Kosze do kieliszy,
Kosze do papieru, kosze walcowe,
Kosze do żywych kwiatów,
Kosze do robionych kwiatów,
Mebles ogrodowe, mebelki dla lalek,
Koszyeczki do bałek,
Kosze wszelkiego gatunku na ob-
stalankę gotowe dla pp. piekarzów
Fabryka na Widzewskiej
Nr 5 przyjmuje wszelkie ob-
stalanki, z dokładnym wykończe-
niem, po możliwie najniższych
cenach. 1453

Nieźrównanej dobroci
Zaprawa na podłogi
do froterki
bez szczotek pod
nazwą

„A-Z”

Skład Główny — Warszawa,
Marszałkowska 63, tel. 98-79

ST. FISZER

KANTORY WŁASNE:

Łódź, Piotrkowska 10, tel. 24-91
Moskwa, Miasnicka, Gieorgiew-
ski per. 5, tel. 273-99. 4804

Za bezcen

gramofony

ciemnia składana dla amatora fo-
tografa i sztyldy do sprzedania.
Milsza 57, Stróż wskaże. 4846

**Szkoła rysunkowa
JERZEGO LEMANA**

Południowa 2.

Model żywy. Akt. Osobny od-
dział dla dzieci. osobny dla rze-
mieślników z uwzględnieniem
specjalności. 4782

**Pracownia sukien
i kostiumów damskich.**

A. OSIECKIEJ, Nowo-Cegiel-
niana Nr. 14 — I-e piętro — wy-
konywa zamówienia dokładnie, p4
cenach przystępnych. 4506

KOSZULE
białe, kolorowe,
kołnierzyki,
mankiety.

BIELIZNA
wełniana i trykotowa,
rękawiczki
i pończochy.

KRAWATY
ochraniacze,
zagraniczne
i krajowe

SZALE
jedwabne,
gazowe,
Crepe de chine.

A. Spodenkiewicz

Konstantynowska 26.

3945

FARTUSZKI
białe,
czarne,
kolorowe.

TOREBKI
damskie,
portmonetki,
portfele.

UBRANKA SPORTOWE
swetry, spodenki,
czapki i żakiety
wełniane.

LALKI
po
cenach
fabrycznych.

NA GWIAZDKE

OTRZYMALISMY

1000 PATHEFONÓW

OSTATNICH NAJNOWSZYCH MODELI
KTÓRE POSTANOWILISMY SPRZEDAĆ
NA RATY
NA WARUNKACH NAJDOGODNIEJSZYCH.

WIELKI WYBOR PŁYT ŚWIĄTECZNYCH
CENNIKI I REPERTUARY BEZPŁATNIE.

Specjalny skład Pathefonów **Łódź, Piotrkowska 117.**

Na Gwiazdkę!

Olbrymi wybór najgustowniejszych

KRAWATOW

Koszul
Kołnierzy
Mankietów
Szalików
Chustek
Jedwabnych
I półjedwabnych
Szelek

Parasoli
Bielizny
wełnianej
i półwełnianej
prof. JAEGERA
Bluzek
Serdaków
Fartuszków

REKAWICZKI
damskie
męskie
dziecinne

Pończochy
Szałe gazowe i „Crepe de chine”,
Skarpetki
Żabotki, Krawatki,

POLECA MAGAZYN GALANTERYI

M. KOŁODZIEJSKI

№ 3. Ulica ANDRZEJA № 3.

Skład win

1835

M. D. OKOJEWA

Dzielną № 11

Zdrowie jest bogactwem i szczęściem!!!

Kto cierpi na żołądek, głowę i ogólne niedomaganie ten powinien pić **Wino żołądkowe № 7**, za-
twierdzone przez rząd za Nr. 3478. Wino żołądkowe, za-
stawiane w Ekaterynburskim pułkowym lazarecie przy cho-
robach żołądka, wykazało znakomite rezultaty, co stwierdza
świadectwo, wydane przez starszego lekarza w 1910 r., jak
również w 1911 r. przez starszego lekarza szpitala Czer-
wonego Krzyża, gdzie wino było z powodzeniem stosowane.
Wina żołądkowe № 7 w żadnych innych składach niema
jak tylko w składzie win M. D. OKOJEWA, Dzielną № 11.
OLIWA do lampek 20 kop. funt. KNOTKI bezpłatnie.

SPRZEDAJĘ Z POWODU WYJAZDU ZA GRANICĘ

swój dom w Kaliszu

przy ulicy Wrocławskiej, na warunkach przystępnych
za 32,000 rubli.

Oferty przyjmuje Józef Perliński.

4820

ADELNAU, via Ostrowo-Posen.

Ważne dla dam!

Kto życzy sobie gruntownie nauczyć się kroju i szycia,
niech się zapisze na obecny kurs codziennie od 10—1-ej
w południe i od 3—6 po poł. Kończące szkołę otrzymują
na żądanie cechowe świadectwo. Przy szkole mojej znaj-
duje się wielki wybór manekinów, form papierowych, modeli,
bluzek wszelkiej wielkości, spódnic i ubrań dziecinnych po
cenach umiarkowanych.

Szkoła moja zaszczycona złotymi modelami i dyploma-
mami uznania.

S. Kryńska

Piotrkowska № 27.

3225

STAN RACHUNKÓW BANKU HANDLOWEGO W ŁODZI.

po dzień 17/30 listopada 1911 r.

Stan czynny:

	Łódź	Oddziały	Razem
1. Kasa gotowizna	302,999.45	245,866.22	548,865.67
2. Rachunek warunkowy w Banku Państwa	211,131.42	249,300.46	460,431.88
3. Specjalny r-nek bieżący w Banku Państwa	413,998.73	—	413,998.73
4. Skup weksli opatrzonych najmniej 2 ma podpis.	9,627,229.87	13,259,922.56	22,787,152.43
5. Papiery publiczne własne:			
a) państwowe i przez rząd poręczone	63,491.20	306,769.65	3,655,602.18
b) przez rząd nieporęczone:			
1) listy zastawne	305,697.11	970,708.22	
2) akcje i udziały	1,433,903.3 —	—	
6. Papiery publiczne kapitału zapasowego:			
państwowe i przez rząd poręczone	2,226,307.09	—	2,226,307.09
7. Pożyczki na zastaw:			
a) papierów państwowych	—	4,540. —	5,190. —
b) listów zastawnych i akcyj	—	650. —	
8. Specjalne rachunki bieżące zabezpieczone:			
a) papierami państwowymi	21,312.47	109,675.13	
b) listami zastawnymi i akcjami	487,304.16	530,314.17	1,143,605.91
9. Korespondencja:			
I. Pozostałość na ich rachunkach (Loro)			
A) należności zabezpieczone:			
a) papierami państwowymi	—	4,298.63	
b) listami zastawnymi i akcjami	150,308.88	542,929.04	
c) weksłami z 2-ma podpisami	2,505,724.21	2,837,961.50	
d) towarami	—	404,151.92	
B) należności do dyspozycji Banku	3,694,545.79	2,834,742.58	14,834,203.94
II. Pozostałość na rachunkach Banku (Nostro)			
1. sumy do dyspozycji Banku	541,435.23	280,020.93	
2. weksle do inkasa	669,800. —	368,285.23	
10. Rachunek z oddziałami Banku	6,353,960.66	—	6,353,960.66
11. Traty i weksle w zagranicznej walucie	368.98	110,693.42	111,062.40
12. Nieruchomości:			
w Łodzi, Warszawie, Lublinie, Radomiu i Kielcach	572,000. —	—	572,000. —
13. Weksle protestowane	10,741.75	22,678.41	33,420.16
14. Ruchomości i koszty urządzenia	1. —	453.77	454.77
15. Sumy przechodnie	765,100.41	877,776.49	1,642,876.90
16. Wydatki bieżące	217,550.12	347,869.27	565,419.39
17. Wydatki zwrotne	1,838.82	2,820.13	4,658.95
18. Weksle inkasowe	344,869.62	360,694.03	705,563.65
	31,396,652.97	24,673,181.74	56,069,834.71

Stan bierny:

	Łódź	Oddziały	Razem
1. Kapitał zakładowy			
20,000 Akcyj I-IV Em.	5,000,000. —	—	5,000,000. —
2. Wpłata na akcje V Em.	6,095,300. —	—	6,095,300. —
3. Kapitał zapasowy	2,500,000. —	—	2,500,000. —
4. Kapitał zapasowy specjalny	200,000. —	—	200,000. —
5. Kapitał zapasowy dywidendowy	40,000. —	—	40,000. —
6. Rachunek zysków i strat	11,969.12	—	11,969.12
7. Niepodniesiona dywidenda	162.50	—	162.50
8. Rachunki przekazowe:			
a) za okazaniem	1,840,471.82	4,244,928.09	
b) za wymówieniem	3,350,601.56	4,679,777.97	
9. Wkłady procentowe:			
a) terminowe	1,487,594.72	1,385,034.22	17,380,963.38
b) bezterminowe	298,100. —	94,455. —	
10. Korespondencja:			
a) Pozostałość na ich rachunkach (Loro)			
1. sumy należne od Banku	5,344,390.53	2,432,958.08	
2. weksle do inkasa	406,000. —	178,183.57	10,426,378.94
b) Pozostałość na rachunkach Banku (Nostro)			
sumy należne od Banku	1,082,018.22	982,328.54	
11. Dług oddziałów w Centralnej Instytucji	—	5,917,719.71	5,917,719.71
12. Weksle redyskontowane w Banku Państwa	1,915,144.90	1,826,235.35	3,741,380.25
13. Procenty i prowizja	693,738.56	1,147,688.35	1,841,426.91
14. Sumy przechodnie	717,162.31	1,783,372.86	2,500,535.17
15. Zabezp. spec. R-nku bież. w Banku Państwa	413,998.73	—	413,998.73
	31,396,652.97	24,673,181.74	56,069,834.71

Depozyty na przechowaniu

11,224,702.77 16,242,491.85 27,467,194.62

Łódź, dnia 17/30 listopada 1911 r.

- Nominalna wartość akcji: Rub 250
- Zarząd znajduje się w Łodzi
- Miejsca i instytucje, które uskuteczniają wypłatę dywidendy:
  - Bank Handlowy w Łodzi i jego Oddziały: w Warszawie, Lublinie, Radomiu i Kielcach.
  - Wolżańsko-Kamski Bank Handlowy w St. Petersburgu.

4045

Przeciw kokluszowi, przy kaszlu,
astmie, emfizemie, katarach krta-
ni, oskrzeli i chorobach płac,
wzbudza apetyt. Uspokaja nerwy.
„Kosulin” aptekarza J. Saskie-
go w Brześciu Lit. Pozwolenie
Rady Medycznej za № 847. Grand
Prix w Hadze. — Cena flakona 1 rb.
Ządać wszędzie. — W Łodzi u
Spiessa. 1369 d—

Fartuchy!

Najkorzystniejsze PODARKI na
GWIAZDKĘ poleca druga far-
tuszarnia w Łodzi—Fartuchy naj-
akuratniejszego wykonania.
10-ty kupujący otrzymuje Fartuch
bezpłatnie. Ad. KUBIK, Piotrkow-
ska № 273. 4363

Czekolada Wedla w tabliczkach od
70 k. do 1 rb. funt.
cieszy się przeszło od pół wieku największym uznaniem
w całym kraju.

Zwracamy uwagę Sz. Publiczności na nowe gatunki
czekolady, przeznaczone specjalnie do jedzenia na surowo i
wyróżniające się delikatnością i wytwornym smakiem, jako to:

Deserowa (Chocolat fondant),
Zakopiańska (na mleku),
Pomarańczowa (bardzo orzeźwiająca)
i Kawowa.

Wszystkie powyższe wyroby powszechnie znanej fabryki

E. WEDEL w Warszawie,

znajdują się na składzie we wszystkich tutejszych handlach
kolonialnych, sklepach spożywczych i cukierniach. 5839

Dr. Feliks Skusiewicz
Andrzeja 13.

Choroby skórne, weneryczne i moczopłciowe
Przyjmuje: od 9—11 r. i od 4—8 po poł. W niedziele i święta od g. 10—1. Telef. 26-26. 507—d

Dr. GUSTAWA**ZAND-TENENBAUMOWA**
powróciła 3544

CHOROBY KOBIECE, SKORNE WENERYCZNE (u kobiet i dzieci)
Ul. Wschodnia № 49.
Przyjm. od g. 10—11 i od 7—8.

Dr. med. Z. GOLC

Choroby skórne i wener.
Ul. MIKOŁAJEWSKA № 18.
Godz. przyjęć: od g. 9—12 i od 4½ — 7½, wiecz. w niedziele i święta od 9 do 12½.
№ telefonu 20-60. 1877

Dr. Sołowiejczyk

choroby dzieci i wewnętrzne
Specjal. cierpienia piersiowe.
Powrócił. 2665
Andrzeja 4, telefon 18-47.
godz. przyjęć: 9—10 r. i 5—6 pp.

ZĘBY sztuczne 50 kop. Plomby 35 k. Wyrwanie zębów 15 kop. Wyjmowanie zębów bez bólu. Przeróbka i repara. eye na poczekaniu. Lecznica zębów, ul. Główna № 55. 4244

Dr. Skalski

Akuszerya choroby kobiece i wewnętrzne. Przyjmuje od 3—5 po poł. ul. Rokicińska 47, telefon 18-19. 2942

Dr. Wacław Bernard

CHOROBY WENERYCZNE, SKÓRY, DRÓG MOCZOWYCH
Benedykta № 9.
(9—12 r. i 4½—7½, w.) 1483

Dr. E. Sonnenberg

Choroby skóry, dróg moczowych i weneryczne
CEGIELNIANA 14.
Od g. 11—1 i 4—7½ w. 76r

Dr. A. S. Tenenbaum

Chor. wewnętrzne i dzieci.
(Choroby żołądka i kiszek).
Wschodnia № 49.
przyjm. od 8—9 r. i 5—7 p. 3542

Dr. Jan Cadarski

Akuszerya,
choroby chirurg. i kobiece
przyjmuje do 10 r. 4—6 po poł.
Ul. Cegielniana 9 m. 4. 2671

ZĘBY

sztuczne od 75 k. Plomby od 50 k. na karczaka, złocie — bez wyjęcia korzeni. Plombowanie złotem, srebrem, porcelaną. Wyjmowanie zębów bez bólu. Przeróbka i repara. na poczekaniu. Lek.-dent. **S. LIPOWSKI,** Piotrkowska 92. 381r

Dr. Mittelstaedt

Nikołajewska 67.
Przyjm.: od 8—9½, rano i 5—6½, po poł. w niedziele i święta tylko rano od 8—10 r.

Dr. H. Sadkowski

Piotrkowska 120
Przyjmuje z chorobami wewnętrznymi (spec. żołądka i kiszek).
Codziennie od 8—10 rano i od 5 do 7 po poł. **Telefon 23-10. 354**

SPECYALISTA
chorób skórnych, wenerycznych i niemocy płciowej

Dr. LEWKOWICZ

POWRÓCIŁ.
Przy syphilisie zastosowanie preparatu „606”.
ZACHODNIA № 33.
od 9—1 i 6—8, dla Pań od 5—6, w Niedziele 9—3. 2897

Dr. med. LEYBERG

b. długoletni lekarz klinik wiedeńskich.
Ch. skóry, wenerycznej i moczopłciowej
Godziny przyjęć: 10—1 i 6—8. Dla pań 5—6, poczekalnia oddzielna. W niedziele tylko do obiadu.
Krótką 5, telef. 26-50. 2113

Dr. ROSENBLATT

Choroby uszu, nosa i gardła.
PIOTRKOWSKA Nr. 35.
Telefon 19-34.
Przyjmuje od 10—11 i od 5—7; w niedziele od 10—11. 2857

Dr. Jelnicki

ul. Andrzeja 7. Tel. 170.
Choroby skórne, weneryczne i moczopłciowe.
Godziny przyjęć: panowie od g. 9—11 r. i 5—8 po poł., panie 4—5 po poł.; w niedziele i święta 8—12 r. 1463r

Dr. S. KANTOR

specjalista chorób skórnych, włosów, wenerycznych lub dróg moczowych
Gabinet Roentgenowski i światłolecznicy, **Krótką 4 tel. 19-41.**
LECZENIE SYPHILISU
EHRlich-HATA 606.
Przyjmuje od 8—2 i od 5—9 w. Dla pań osobna poczekalnia. 425r

Dr. Rejt

Srednia 5, powrócił.
Sp.: Choroby skórne, weneryczne, włosów, kosmetyka lekarska. Leczenie Syphilisu Salvarsanem **EHRlich-HATA 606** (interven). Leczenie elektrycznością (elektrolizem i masażem vibracyjnym). Dla pań osobna poczekalnia.
Godz. przyjęć: od 8—1 rano i od 4—9 w. W niedziele i święta od 9—2 p.p. 3539

Dr. L. PRYBULSKI

CHOROBY SKORNE, WŁOSÓW, (kosmetyka), WENERYCZNE I MOCZOPŁCIOWE I NIEMOCY PŁCIOWE.
LECZENIE SYPHILISU
EHRlich-HATA 606.
Ul. Południowa № 2.
Przyjmuje od godz. 8—1 r. i od 4—8 w., panie od 5—6 po poł. 1420—r.

Specjalista chorób włosów, skórnych (płagi przyszedł na twarzy) i wenerycznych (syphilis).

Dr. S. SZYFAND

SREDNIA № 2.
Leczenie elektrycznością, masażem i kosmetycznym.
Przyjmuje od 8 do 2-ej po poł. i od 4 do 9 wiecz. 469r

Dr. H. Szumacher

choroby weneryczne i skórne
Nawrot 2.
przyjmuje od 8—10½, i od 6—8 po poł., panie od 5—6. W niedziele i święta od 8—1 r. 376

ODCISKI

brodawki, zgrubiałą skórę usuwa najskuteczniej znane i nagrodzone
Wielkim Złotym Medalem w Paryżu
ARAGO
ST. GÓRSKIEGO w Warszawie, Leszno № 12. Cena 35 i 60 kop. Żądać wszędzie. Wystrzegać się naśladownictw. Zwracać uwagę na markę Gladysator. 2613

D-rka med. Maisel

Staro-Zarzewska 64.
Akuszerya, choroby kobiece i dzieci. — Przyjmuje: od 8½—9 i od 3—6. Dla niezamężnych od g. 5—6 bezpłatnie. 3588

Dr. med. W. Kotzin

Ulica PIOTRKOWSKA 71.
Choroby serca i płuc, przyjmuje od godz. 10—11 rano i od 4—6 pp. 2763r
№ telefonu 21 19.

Choroby weneryczne, skórne i moczopłciowe

Dr. Stanisł. Piłkarski

PIOTRKOWSKA № 115.
Przyjm.: od 9—10 rano i od 5—8 wiecz. kobiety od 4—5. 1331—r

Dr. A. GROSLIK

Zachodnia 66 przy ul. Zielonej
Choroby skóry weneryczne i dróg moczowych.
Przyjmuje 8½—11½, r. i 6—8 w.; panie 5—6 wiecz.
W niedziele i święta od godz. 9 do 12 rano. 2474—r

Dr. L. KLACZKIN

Konstantynowska 11.
Syphilis, skórne, wener., choroby dróg moczowych.
LECZENIE SYPHILISU
EHRlich-HATA 606.
Przyjm. od 8—1 rano i od 5—8 w. dla dam od 4—5. W niedziele i święta tylko do 1 rano. 746r

Dr. med. J. Szwarcwasser

Piotrkowska 18.
Choroby wewnętrzne i nerwowe. Specjalnie: choroby żołądka, kiszek i przemiany materii (cukrowa, podagra, otyłość itd.). Niezbędne dla diagnozy analizy chemiczne i bakteriologiczne, wydział 1 krwi w laboratorium własnym. Od 11—1 rano i od 5—7½ po południu. 459r

Dr. H. Rueger

Nawrot № 1.
Choroby wewnętrzne.
Przyjm. 4—6 p. poł. 3023

Dr. med. Goldfarb

powrócił.
Choroby skórne i weneryczne.
Przyjmuje od godz. 9—12 rano. i od 6 wiecz. — Dla pań od 5—6 W niedziele tylko od 9—12.
Zawadzka № 18. 3617

Dr. A. POZNAŃSKI

Chor. uszu, nosa, gardła i wewn.
Przyjmuje od 9—10 zrana, i od 5½ — 7 po poł. W niedziele i święta od 9—10½, rano. **PRZEJAZD 6, Telef. 22-96. 4894-10-1**

Dr. Fr. Łukasiewicz

Staro-Zarzewska № 36, róg Sosnowej.
Choroby żołądka i kiszek, wewnętrzne i dziecięce.
Przyjmuje do g. 11 rano i od 3 ej do 6-ej po poł. 2209r

BOL GŁOWY MIGRENE
NATYCHMIASTOWA
MIGRENE-ERVASIN
BEZWAZKOWO DZIAŁAJĄCY ŚRODEK
KODUJĄCY ROŚLINNY ŚRODEK
SAJUTTA SYFKALY
WIEC ZADĄC w APTEKACH, apt. PROSZKÓW WYRABIAJĄCYCH TYLKO w PŁOCZU, z PODPISEM WYKŁADZICY R. GĄSIECZNEGO

2553

D-rka Felicya Goldberg

Mieszka obecnie 2993
ul. Piotrkowska 107.

NA ŚWIĘTA!

Wielki wybór bonbonierek, przyborów choinkowych, czekolad i cukrów, marcepanów, mas do ciasta firmy

Riese i Piotrowski

oraz pierników z rabatem fabryk renomowanych, poleca

W. BĄKOWSKA,

Piotrkowska № 43.

4730-3-1

FOSFORYZOWANA
MĄCZKA MLECZNA
DLA DZIECI

Alpina

Sprzedaż w aptekach i składach aptecznych. 3691

NA GWIAZDKE.

4668 Najpożyteczniejszy podarek
Kofierz futrzany, Mufka, Serdak, Zakieł futrzany, czapka i kapelusz od najdroższych do najtańszych.

MAGAZYN ULICA PIOTRKOWSKA № 9, E. AJFER

Reperacje i obstalunki najtaniej.

UWAGA: Kupujący od 10-ru rubli dostają czapeczkę darmo.

Odnaczona **ZŁOTYM MEDALEM** na WYSTAWIE w ROSTOWIE.

W rszawska szkoła kroju i szycia

Apolonii Kopydłowskiej

3941

dyplomowanej uczennicy paryskiej akademii kroju. Wydaje patenty i dyplomy z prawami zakładania pracowni, szkół. Nauka grantowna i prędko, prowadzona dwoma systemami; uczennice nabierają wprawy i gustu przy pracowni sakiem. Nauka mierzenia, pasowania i modelowania. Kurs wieczorowy po cenach niższych; w kompletach połowa ceny. Nauka kroju teoretyczna 10 rubli. Zapis uczennic w każdym czasie. **Po skończonym kursie uczennice otrzymują posady.** Sprzedaż form papierowych, żarnali i manekinów. Przyjmuje się sakiem i kostiumy do krajania i pasowania.

Łódź, Piotrkowska № 115. Filja: Bałuty, Zgierska № 54

DOBROWENSTEINA
FOSMOZA
NAJLEPSZA
MĄCZKA ODŻYWCZA

378 1

Dla dzieci, matek, rekonwalescentów, osób nerwowych i starców. **FOSMOZA** zapewnia prawidłowy rozwój krwi, kości i mięśni. Niezbędny pokarm dla dzieci w okresie ząbkowania i rosnienia. 3781
Liczne opinie Pp. Lekarzy, Ordynatorów szpitali dołączają się do każdego pudełka. Dostać można wszędzie.
Cena pudełka 1 rb.

Franciszek Glugla, Łódź,

Południowa 28.

Telefonu 317.

Największa Łódzka Elektryczna Fabryka palenia Kawy

„TRYUMF”

obdarzona na wystawach w kraju i zagranicą za wyborowe kawy największymi nagrodami. — Poleca swój olbrzymi wybór palonych i surowych kaw po cenach możliwie najniższych. Dla nerwowych i chorych na serce wysmienita kawa bez kofeiny w oryginalnym własnym opakowaniu.

Hurtowy skład towarów kolonialnych.

Szkoła kroju i szycia
P. Janiszewskiej

Łódź, Andrzeja № 46.

Wyuczam kroju podług systemu francuskiego. Przy szkole pracownia sakiem, gdzie uczennice nabierają gustu i wprawy, tamże formy z bibulki. 4740

145. Piotrkowska naprzeciw ulicy Ewangelickiej 145.

Ogólnie znana lecznica chorób zębów i jamy ustnej lekarza d-ty H. Pruss.

1392

Leczenie, plombowanie i wyjęcie zębów bez bólu.

Specjalne laboratorium techniczne do wprawiania sztucznych zębów.
Specjalność: plomby porcelanowe, plomby złote, złote korony, złote mosty (sztuczne zęby bez podniebienia).
Reperacje i przeróbki sztucznych zębów NA POCZEKANIU.
Uwaga!! Ceny bardzo niskie! Uwaga!!

Lecznica chorób skórnych i wenerycznych

Gabinet Roentgenowski i Światłolecznicy

D-rów L. Falka, Z. Gołca i St. Jelnickiego,

Wólczańska 36.

Ogólne i pojedyncze pokoje dla chorych od 2 do 5 rb.; ambulatoryum dla niezamożnych — płaca za poradę 60 kop.

Godziny przyjęć od 8—9 r., od 11—12 pp. i od 7—8; w niedziele i święta od 8—10 rano i od 12¹/₂ do 1¹/₂ po południu.Kobiety na choroby weneryczne przyjmuje specjalnie pani Dr. Zand Tennenbaumowa w poniedziałki, środy i piątki od godz. 5¹/₂ — 6¹/₂ po południu. 1738r

CENTRALNA KLINIKA chorób zębów i jamy ustnej

w Łodzi, ul. Piotrkowska № 86, tel. 14-79.

Taksa nadzwyczaj dostępna dla wszystkich. KONSULTACJA BEZPŁATNIE. WYRWANIE ZĘBA 15 KOP. SZTUCZNY ZĄB 65 KOP. PRZERÓBKA I REPARACJE ZĘBÓW 50 KOP.
Przy klinice znajduje się specjalne laboratorium do wyrobu sztucznych zębów. Przyjmują tylko skończeni lekarze-dentyści.

Lecznica D-r A. Steinberga

BENEDIKTA 3, Telefonu 22-62.

(Stosowanie fizykalnych metod leczenia)

Orthopedia. Mechano-terapia (skrzywienia kręgosłupa, anorezy stawów, mięśni i kości). Gimnastyka lecznicza. Pracownia przyrządów ortopedycznych.

Gabinet Roentgenowski. Prześwietlenie i fotografowanie. Leczenie chorób skórnych.

Gabinet elektro-terapeutyczny. Arsenizacja. Stosowanie prądów stałych, przerywanych i sinusoidalnych. Elektroiza. Choroby nerwowe.

Gabinet światłolecznicy. Kąpiele świetlne w gorącym powietrzu. Kąpiele 4-komorowa (tytuł Zellen Bad). 137r

Wyższa szkoła kroju i szycia „JÓZEFINY”

Nagrodzona na wystawie pracy kobiet w Warszawie złotym medalem, w Belgii — srebrnym i dyplomami uznania.

Łódź, Piotrkowska 23.

Kursy wyższe i niższe. Metoda kroju podług systemu francuskiego i angielskiego. Grantowna nauka pasowania, mierzenia i apinania. Dla początkujących przygotowawczy kurs szycia. Przy szkole duża pracownia sakien, gdzie uczenice nabierają wprawy i gustu. Po złożeniu egzaminu w Cechu uczenice otrzymują patenty cechowe lub świadectwa prywatne. Na miejscu duży wybór manekinów. Przyjmuje się oblatunki podług zdjętej miary. Zamiejscowym wysyła się za zaliczeniem pocztowym.

24562

Dr. I. Silberstrom

przeprowadził się na ul. Zawadzka 12 Choroby skóry, włosów i weneryczne. Przyjmuje od 11¹/₂—2¹/₂ p. p. i od 5¹/₂—8¹/₂ w Pn: 4¹/₂—5¹/₂ po poł. W n: 3—6 po poł. 712r

Dr. med. Michał Kantor

choroby chirurgiczne
ul. Południowa 3. Tel. nr. 1827
Przyjmuje od 8 — 10 rano i od 3 — 6 po poł. 4280

Dr. FRANCISZEK KOZIOLKIEWICZ

(starszy) Telef. 17-14
Piotrkowska 103

Choroby wewnętrzne, daleo i kobiece. Przyjm. od 9¹/₂—11 r. od 6—8 p. 1426r

Dr. M. PAPIERNY

AKUSZER I SPECYALISTA
CHOROBY KOBIECYCH.
ulica Południowa Nr. 23.
Telefon 16-35.

Przyjmuje do 11 rano i od 4¹/₂ do 6¹/₂ po poł. 3531

AGATOL najlepszy proszek 20 i 35 k.
do zębów pasta 20 k.
St. Górskiego, Warszawa, Leszno 12. Najlepszy eliksir 30 i 50 k.
Odniesiony na 6 wystawach najwyższymi nagrodami za skuteczność i antyseptyczne działanie, jako najlepszy środek do czyszczenia zębów i konserwowania dziąseł. Odniesiony się silnym i przyjemnym aromatem, dezynfekuje i odświeża jamę ustną, chroni zęby od przedwczesnego próchnienia i bólu, daje im zdrowy i biały wygląd.
Zadać wszędzie! 107—9

Pierwsza Chrześcijańska Lecznica chorób zębów i jamy ustnej.

Porada lub wyjęcie zęba 25 kop. Wyjęcie bez bólu lub plomba po 50 ko. Zęby sztuczne od rb. 1 i wyżej. Korony złote i zęby sztyfowe i wszelkie reperacje po cenach umiarkowanych.

Gutzmana Elixir i proszek do zębów są niezbędne dla utrzymania w czystości jamy ustnej. — Łódź, Przejazd 26 S. 2573

Wiadomem jest całemu światu,

że na PIEGI, PRYSZCZE, WAGRY, mokre liszaje, KROSTY i wszelkiego rodzaju nieczystości skóry jest wiele różnych środków, lecz skutecznie działających bardzo mało. Kto chce otrzymać prawdziwie radykalny środek kosmetyczno-leczniczy, niech żąda rozpowszechnionego i uznanego przez powagi lekarskie

MYDŁA Ks. KNEIPPA

z powyższą etykietą i napisem na każd. etyk. reprezent. Bez tego podp. — falsyfikaty. Po 40 k. ka-walek sprzedają wszystk. apt., skl. apt. i perfumerye. Reprezentant M. Niedźwiedz, Warszawa, Graniczna 6. 1501

Zalecany przez pp. lekarzy
KEFIR B. PATZEROWEJ
Łódź, Mikołajowska 31
Dostawa do domów rano i po południu. 1660

GLYCEROPHOSPHATE GRANULE ROBIN

Glicerofosfat Robina ziarnisty.

Jedyny przyswajalny preparat fosforu
Wzmocniający system nerwowy
GLYCEROPHOSFAT ROBINA działa skutecznie przy neurastenii, przeciążeniu umysłowym, nerwologii, migrenie i t. d. Lekarze zalecają go również przeciw krzywicy, osłabieniu kości w okresie ciąży i podczas karmienia. Wzmocnia apetyt i korzystnie wpływa na przyrost sił. Przyjemny w smaku, łączy się w wodzie lub mleku. Sprzedawany w aptekach oraz składach aptecznych. Wystrzegaj się falsyfikatów i naśladownictw. 2387

Mycie głowy u Pań elektrycznością.

Pierwszy specjalny salon fryzjerski dla Pań w Łodzi oraz skład kosmetyczny, egzystujący od 1892 roku

ANAY NEUMANN Piotrkowska 89, Telefonu 16-20.

jest obecnie urządzony według najnowszych wymagań higieny i sztuki. Na nadchodzące święta polecam Szanownym m. oim Klientkom odpowiednie podarki gwiazdkowe jako to: ozdobne etuis z przyborami manicure, perfumy, mydła, pudry, grzebienie i t. p. Mam również na składzie bogaty wybór rozmaitych wyrobów z włosów po cenach bardzo przystępnych: loki turbane od Rb. 1.20, warkocz od Rb. 8.—, podkładki od 40 kop. i siatki do włosów na całą fryzurę od 10 kop. 4803

Jedyny w swoim rodzaju samodzielnąjący środek do prania jest

„Persil”

Bez pracy, bez tarcia, bez mydła, bez chlorku, tylko jednorazowe gotowanie 1¹/₂ godziny i bielizna gotowa kwiecisto-biała „PERSIL” dezynfekuje i daje bieliznę zapach świeżości pod gwarancją nieszkodliwości. Sprobujcie i przekonacie się.

Dostać można wszędzie. Wyłączne przedstawicielstwo i skład:

Warszawa, Ogrodowa 27, S. G. Gatyński. 4756

MASZYNY DO SZYCIA KOMPANII SINGER

MASZYNY
RĘCZNE

OD 25 R.

MASZYNY
NOŻNE

OD 40 R.

WYPŁATA RATAMI OD 1 RUB. TYG.

Maszyny do szycia Singera

UZNANE SĄ JAKO NAJLEPSZE;

są wzorowe w konstrukcji i wykończeniu, niedościgalne w szybkości szycia, wytrzymałości jako i piękności sztychu.

Maszyny do szycia Singera są nieocenione w gospodarstwie domowym i niezbędne dla pracujących, a zatem najodpowiedniejsze jako

PODARUNEK GWIAZDKOWY

Dobra robota wymaga dobrej maszyny. Nasze magazyny są do poznania przez szyldy „S”.

Prosimy zauważyć, żeby zakupy dokonane były tylko w magazynach z wspomnianymi szyldami.

KOMPANIA SINGER, Łódź,

Piotrkowska 86 i 275, Konstantynowska 35, Zgierska 9, w Pabianicach ulica Zamkowa dom Szmidta.

53 ROK ISTNIENIA 53

TYGODNIK ILLUSTROWANY

najstarsza i najpoczytniejsza ilustracja polska

Przeszło 1000 stron tekstu i przeszło 2000 ilustracji rocznie.

Zapowiedź na rok 1912.

„TYGODNIK ILLUSTROWANY” w r. 1912 zamieści najnowszą powieść Wł. St. Reymonta pod tytułem:

„**Rok 1894**”

(CZASY KOŚCIUSZKOWSKIE).

Tygodnik drukować będzie dalszy ciąg powieści Bol. Prusa p. t. „PRZEMIANY”

Cieszące się tak wielką poczytnością

Kroniki tygodniowe
Bolesława Prusa

będą zamieszczane bez przerwy w r. 1912

Premium nadzwyczajne „TYGODNIKA ILLUSTROWANEGO”

1912. „Sybir, Wizje Przeszłości” 1912.

(SERYA II)

Album Kartonów KONSTANTEGO GORSKIEGO

na tie życia wygnañców syberyjskich.

W połączeniu z wydaną w r. z. Seryą I. bezpłatnie to premium stanowi będzie pierwszorzędną całość artystyczną.

CIEKAWY POWIEŚCI

MIESIĘCZNIK ILLUSTROWANY, poświęcony najwybitniejszym powieściom i romansom polskim i obcym

12 tomów

w ciągu roku zupełnie bezpłatnie. Każdy tom suto ilustrowany.

Komplety z lat 1910 i 1911 dla prenumeratorów „Tygodnika Ilustrowanego” tylko po 5 rb. 60 kop., w oprawie po 5 rb.

W roku 1912 „CIEKAWY POWIESCI” drukować będą:

Elży Orzeszkowej „I PIEŚŃ NIECH ZAPŁACZE”; Al. Dumasa (ojca) „SPRZYSIĘZENIE”; W. Karłowicza „W WIELGIM”; Wincentego Rapackiego „HANZA”; Adama Krechowickiego „SZARY WILK”; Wołodęgo Skiby „SIĘDMIOLETNIA WOJNA”; Karola Dickensa „MAGAZYN STAROŻYTNOŚCI”; Erekmana Chatiana „DANIEL ROCK”; Z. Kaczkowskiego „ŻYDOWSCY”.

Prenumerata „Tyg. Ilustr.” wraz z Ciekawymi powieściami i Albumem wynosi: w Warszawie — rocznie — 8 rb., półrocznie 4 rb., kwartalnie — 2 rb. Z przesyłką pocztową w Królestwie i Cesarstwie: rocznie — 12 rb., półrocznie — 6 rb., kwartalnie — 3 rb.

Adres Administracji: ul. Zgoda 12, tel. 414.

Łódzka agentura: Biuro „Promień”, Piotrkowska 81.

Wydawcy: Gebethner i Wolff.

Redaktor: dr. Józef Wolff

Największy specjalny dom
: garderoby męskiej :

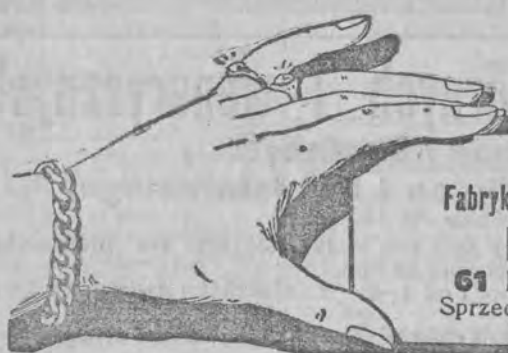
R. Eichbaum i G. Schulz

Piotrkowska № 97.

Na sezon jesienny i zimowy poleca wielki wybór gotowców w garderoby męskiej, uczniowskiej i dziecięcej.

Ceny nadzwyczaj niskie

3683

Fabryka rękawiczek skórzanych

K. SZEFLER

61 PIOTRKOWSKA 61

Sprzedaż hurtowa i detaliczna.

4650

Do pieców pokojowych

brykiety

niezrównane!

Palą się wolno, tną się długo i trzymają ciepło jak żaden inny węgiel

Skład węgla

i drzewa p. f.

„DRZEWO”

Przejazd 21 i 80a. — Tel. 17-09 i 28-60.

2797

NAJLEPSZY a przeto **NAJTAŃSZY**

opał dla użytku domowego

był

jest

i pozostanie

węgiel kamienny

PRIMA WĘGIEL KAMIENNY KRAJOWY dla fabryk i użytku domowego

A. O. TESCHICH i S^{KA} Widzewska 62.

Jest do sprzedania

mało używany motor na ropę, szwedzki „Avance” najnowszej konstrukcji o sile 15 do 20 koni. Wiedomość administracyja dóbr Świdziejewice, poczta Zduńska Wola.

4784

OKRYCIA, KOSTYUMY, SUKNIE
PIĘKNIE WYKONYWA

3419

Pracownia Stanisławy

Krój dobry, robota solidna.

Przejazd 48 m. II, II piętro, wejście z podwórza.